

Riksdagens protokoll

2003/04:103

Tisdagen den 27 april

Kl. 14.00 – 16.07

Protokoll
2003/04:103

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 april.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:397

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:397 av Else-Marie Lindgren om svensk beredskap mot terrorism och andra extraordinära händelser

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 maj 2004.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationsstunden den 13 april redan var fulltecknad och den 14 och 20 april har ministern andra åtaganden.
Stockholm den 14 april 2004

Justitiedepartementet

Thomas Rolén

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:430

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:430 av Lotta N Hedström om Sveriges linje i Världsbanken

Interpellationen kommer att besvaras den 10 maj 2004.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa, deltagande i Världsbankens och IMF:s vårtoppmöten i Washington.
Stockholm den 23 april 2004

Finansdepartementet

Gunnar Lund

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:438 av Hillevi Engström om nolltolerans mot kränkningar inom försvaret

Interpellationen kommer att besvaras den 7 maj 2004.

Skälet till dröjsmålet är utländskt besök.

Stockholm den 22 april 2004

Försvarsdepartementet

Leni Björklund

Enligt uppdrag

Maria Hedegård

Tf. expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 2003/04:390 om civilekonomexamen

Anf. 1 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Ulf Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att civilekonomutbildningen ska utvecklas till en yrkesexamen och för att underlätta utvärdering och jämförbarhet av de yrkesinriktade högskoleutbildningarna.

I examensordningen finns generella examina och yrkesexamina. När den nuvarande examensordningen infördes i samband med 1993 års högskolereform var det yrkeslivets krav som var den primära utgångspunkten för fastställandet av vilka yrkesexamina som skulle finnas. Sådana utbildningar som direkt förbereder för ett speciellt yrke, och där särskilda legitimationskrav eller liknande behörighetskrav gäller, ansågs vara i behov av en särskild yrkesexamen. Därutöver tillkom ett antal yrkesexamina i examensordningen i enlighet med den dåvarande borgerliga regeringens förslag.

Frågan om att införa en yrkesexamen med benämningen civilekonomexamen har väckts vid flera tillfällen av bland annat Civilekonomförbundet. Det finns dock inga belägg för att det finns ett behov av en sådan examen. Det är svårt att finna självklara avnämare på det sätt som det finns för många av de nu reglerade yrkesexamina. En del ekonomer arbetar med olika former av ekonomiarbete, till exempel redovisning, budgetering och revision, medan andra arbetar med marknadsföring och inköp, organisationsfrågor, planering eller utredningsarbete inom företag eller myndigheter och andra offentliga organ. De som fullföljt ett ekonomprogram kallar sig ofta civilekonom. Civilekonom är dock inte en skyddad yrkestitel.

Det finns inte heller belägg för att en reglering av civilekonomexamen skulle vara enbart positiv för utbildningen och studenterna som går den. En reglering skulle försvåra utvecklingen av nya programprofiler, då rätten att utfärda yrkesexamina kräver en prövning av nya utbildningar. Ekonomprogrammen i sin nuvarande form är dessutom ofta utformade så att studenter på fristående kurser kan inhämta en motsvarande utbildning genom lämpliga ämneskombinationer i sina kandidat- respektive magisterexamina. Detta är en möjlighet som bör värnas.

Den projektgrupp inom Utbildningsdepartementet som har sett över vissa examensfrågor i högskolan presenterade i februari sina förslag i slutrapporten *Högre utbildning i utveckling – Bolognaprocessen i svensk belysning* (Ds 2004:2). Förslagen rör både generella examina och yrkesexamina. Bland annat har projektgruppen lagt förslag till principer för när en yrkesexamen ska vara motiverad.

Gruppen anser att om ett yrke är reglerat enligt krav på examen i svensk lagstiftning, i EG-rätten eller i en majoritet av medlemsländerna inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES, bör principen vara att utbildningen till detta yrke avslutas med en yrkesexamen. Sådana principer tydliggör det svenska systemet och reducerar osäkerheten kring på vilka grunder en utbildning kan beslutas leda till en yrkesexamen. Principerna visar också att avnämarperspektivet är centralt i förhållande till yrkesexamina. En så bred utbildning som utbildningen till ekonom omfattas inte av reglering vare sig i Sverige, på EU-nivå eller i en majoritet av EES-länderna. Projektgruppens förslag är nu ute på remiss och regeringen har ännu inte tagit ställning till dem.

Ämnena inom ekonomutbildningarna ingår liksom all annan högre utbildning i Högskoleverkets kontinuerliga kvalitetsutvärderingar. Ett av syftena med dessa utvärderingar är att studenterna, oberoende av var i landet de studerar, ska kunna garanteras en likvärdig utbildning av god kvalitet. Likvärdig utbildning innebär dock inte att utbildningen ska vara likadan i hela landet. I Högskoleverkets utvärdering av utbildning i företagsekonomi 2002 konstaterar Högskoleverket att det i bedömargruppens utvärdering inte finns några belägg för att det finns ett behov av att göra ekonomexamen till en yrkesexamen. Tvärtom betonas det att företagsekonomi erbjuder en generalistutbildning med stor ämnesbredd som ständigt utvecklas mot nya områden. Mångfalden av program med företagsekonomi som huvudämne vittnar om detta.

Sammantaget anser jag inte att det i nuläget finns någon anledning att reglera ekonomutbildningen i examensordningen.

Anf. 2 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Även om jag inte har samma uppfattning som utbildningsministern vill jag också tacka för att svaret är ganska tydligt.

I min interpellation ställde jag ju frågan om inte civilekonomexamen borde betraktas som en yrkesexamen, och utbildningsministern svarar att han inte i nuläget anser att någon förändring av examen är aktuell.

Det är ju så att det i högskolan behövs både generella examina och yrkesexamina. När en utbildning har en tydlig yrkesinriktning och när branscher och arbetsgivare har en klar uppfattning om vad en viss utbildning ska innehålla tycker jag att det finns anledning att karakterisera examen som en yrkesexamen.

Högskoleverket skrev ju i en rapport 2001 att det bland de för närvarande 47 yrkesexamina också finns utbildningar som inte utgör villkor vare sig som grund för legitimation, skyddad yrkestitel eller yrkesbehörighet. Då skrev man dock på tal om civilekonomutbildningen att den förefaller närma sig en brett accepterad vedertagen profil och i konsekvens med det här resonemanget också skulle kunna ges för ett nationellt program för en yrkesexamen.

Nu tycker jag att utbildningsministerns argument mot att diskutera en yrkesexamen går lite grann i cirkel, för han hänvisar till departementets projektgrupp och citerar att en utbildning som är reglerad i lag ska avslutas med yrkesexamen, och så är ju inte fallet med civilekonomexamen. Frågan är – och det är just det som är min fråga – om det finns argument för att reglera utbildningen så att det blir en yrkesexamen.

Med Högscoleverkets argument i den här rapporten för några år sedan tycker jag att det finns ganska starka skäl att ompröva dagens ordning. Varför är bland annat civilekonomerna själva intresserade av att få en yrkesexamen? Ja, ett av de viktigaste skälen är kvalitetssäkring. Kvaliteten på utbildningen måste motsvara krav som studenter och näringsliv har rätt att förvänta sig. En yrkesutbildning har ju i dag en helt annan typ av utvärdering än vad en generell examen har. Det akademiska, det vetenskapliga innehållet, måste alltid vara mycket viktigt att utvärdera, men en formell yrkesexamen utvärderas också utifrån frågor om vad branschen efterfrågar, anställbarhet med mera. Det ska också vara lätt att jämföra olika högskolor med varandra.

I dag sker inte en sådan kvalitetssäkring av civilekonomutbildningen, trots att det i verkligheten finns en allmän uppfattning om att utbildningen leder till ett slags yrkesbehörighet. I den här utvärderingen av civilekonomutbildningen borde man ha ett aktivt deltagande förutom av högskolan också av näringslivet och av studenterna.

En utbildning av den här karaktären måste också vara förutsebar för studenterna och för arbetsgivarna, med tydliga riktlinjer för vad examen ska innehålla. Man ska veta att kurserna har ett sammanhang och hänger ihop så att de stöder den kommande yrkesexamen.

Jag vet inte, herr talman, om man med lite välvilja ska kunna tolka utbildningsministerns svar att han i nuläget inte är intresserad av någon förändring så, att han är öppen för att ompröva sitt ställningstagande om det förs fram tillräckligt goda argument. Tror inte utbildningsministern i alla fall att vi generellt snarare kommer att behöva fler yrkesutbildningar på högskolenivå i framtiden än vad vi har i dag?

Anf. 3 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jo, Ulf Nilsson, jag tror att det kommer att behövas fler yrkesutbildningar, inte minst fler korta yrkesutbildningar. Den nya yrkeshögskoleexamen, som precis har börjat användas ute på högskolorna, skulle kunna vara ett verktyg som stimulerar att vi får fler yrkesinriktade utbildningar i tät samverkan med till exempel näringslivet. Det tror jag.

Däremot menar jag att man ska vara försiktig när det gäller att reglera utbildningar som inte har den direkta och klara yrkeskoppling som vi ser exempel på i vissa väldigt tydliga yrkesutbildningar. Jag menar att en civilekonomexamen är en generell examen som inte innebär att man söker sig till yrken som är reglerade i lag. Det är det som avses i svaret. Yrken som är reglerade i lag är yrken av den typ som vi har i sjukvården, till exempel läkare och sjuksköterskor. Där är det självklart att vi också har en yrkesexamen för att det ska finnas ett samband mellan den lagstiftning vi har för det centrala området i samhället som yrket gäller och den utbildning som ges. Men det är inte fallet när det gäller civilekonomutbildningarna. Jag lyssnar mycket till Högscoleverket i det här fallet. I

deras kvalitetsutvärdering är de mycket tydliga med att detta inte är ett område där de bedömer att det behövs en yrkesexamen.

Jag har lätt att förstå att det kan ge lite extra prestige, och på kort sikt kan det vara intressant att driva en sådan fråga. Man hoppas att det ska lyfta utbildningen, men å andra sidan riskerar det att leda till en inlåsning. Att vi centralt reglerar en väldigt generell examen riskerar att snäva in den på ett olyckligt sätt. När den inte heller har den här skarpa kopplingen till ett särskilt yrke gör man det dessutom i onödan.

Jag vill helst avstå från att i onödan inrätta fler yrkesexamina på högskolenivå. För det talar också Bolognaprocessen. Den processen är viktig för vår reformering av våra examina på högskolan. Vi ska se till att vi har examensformer i Sverige som är väldigt konkurrenskraftiga och tydliga gentemot omvärlden. Då ska vi vara försiktiga med att inrätta egna yrkesexamina som inte är lätta att förstå för omvärlden. Utbildningen blir i sig alltmer internationell. Alltfler av våra studenter reser utomlands. Vi bör ta emot alltfler utländska studenter. Vi bör ha en utveckling där vi närmar oss övriga Europas examenssystem enligt Bolognaprocessen.

När det gäller kvalitet är det min bestämda uppfattning att det inte får vara kopplat till att man råkar ha en yrkesexamen. Det handlar om några få yrkesexamina gentemot all den högskoleutbildning som vi har. Kvalitetskontroll och uppföljning måste gälla all utbildning. En av de frågor jag har drivit allra hårdast inom högskolans område har i själva verket varit att lämna det sporadiska kvalitetsutvärderingssystem vi hade för några år sedan och gå över till det läge vi har nu med ett av Europas mest ambitiösa kvalitetsutvärderingsprogram. Högskoleverket utvärderar regelbundet och återkommande alla program och alla ämnen på högskolan. Det sker genom att akademiker deltar och utvärderar varandra, men också, vilket jag tycker är viktigt, genom att man tar in arbetsgivarnas och arbetslivets synpunkter i dessa utvärderingar.

Jag kan också konstatera att Högskoleverket har gjort det i sin utvärdering av civilekonomutbildningarna. Där har man haft särskilda seminarier och särskilda diskussioner med företrädare för näringslivet och arbetslivet för att också få in dessa synpunkter i kvalitetsutvärderingen. Den kvalitetsutvärderingen får inte vara beroende av att man råkar ha en yrkesexamen reglerad från regeringens sida.

Anf. 4 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Som utbildningsministern vet sedan tidigare debatter värnar Folkpartiet väldigt mycket om fria akademiska utbildningar med generella examina. Men det motsäger ju inte att det i många branscher finns ett behov av olika former av yrkesexamina som ger auktorisation. För dem som önskar ska det naturligtvis alltid vara möjligt att avlägga en allmän ekonomexamen utan den här yrkesstatusen. En yrkesexamen ska inte ersätta en allmän ekonomutbildning.

Utbildningsministern sade i sitt svar att regleringen skulle kunna försvåra utvecklingen av nya programprofiler eftersom yrkesexamina kräver en prövning av nya utbildningar. Men för det första ska yrkesutbildningen inte vara den enda ekonomutbildningen, som sagt. För det andra är denna prövning faktiskt viktig för att utbildningen ska svara mot yrkeskraven. I en enkät som Civilekonomförbundet själv gjorde nyligen sva-

rade flertalet att de trodde att utbildningen skulle bli bättre med en yrkesexamen.

Den utvärdering som utbildningsministern talar om allmänt i högskolan stöder jag till hundra procent. Jag är den första att säga att det är oerhört viktigt att den vetenskapliga kvaliteten på utbildningarna granskas. Men sedan finns det utbildningar som väldigt direkt syftar till en viss typ av anställningsbarhet, och då är det viktigare än i vissa andra utbildningar att man i utvärderingen också väger in vad utbildningen leder till, vilka anställningsmöjligheter det finns och hur den uppfattas av avnämarna. Där skiljer sig olika utbildningar.

Nu har utbildningsministern i olika sammanhang uttalat att Sverige ska få en internationellt gångbar mastersexamen. Och det är mycket bra, även om jag undrar varför det har tagit så lång tid. Vi borde ha börjat med det här arbetet redan för länge sedan i Sverige. Nu kommer det väl att ta kanske tre år innan en ny examen kan sjösättas. När nu en ny examen diskuteras är det lämpligt att bland annat titta på ekonomutbildningen. När man ser över mastersexamen för ekonomer borde det ju vara naturligt att också reglera hur en eventuell civilekonomutbildning skulle se ut.

Jag föreställer mig att en bra grundutbildning för ekonomer är tre år och leder till en ekonomie kandidatexamen. Sedan skulle man, i enlighet med resonemangen om en mastersexamen, kunna ha en påbyggnad med en fördjupning på ett eller två år. Då skulle det inte på något sätt komma i konflikt med det internationella perspektivet att en sådan påbyggnad förutom att den gav en mastersexamen, också gav den svenska yrkestiteln civilekonomexamen. Det skulle inte försvåra, utan det skulle underlätta för den som tar en sådan examen. Det skulle inte krångla till någonting på den internationella marknaden. Det är naturligtvis också viktigt för ekonomerna att de kan få en mastersexamen.

Det finns som sagt var ett stort engagemang hos studenter och hos civilekonomernas egen organisation Civilekonomförbundet för att själva vara med aktivt och kvalitetssäkra sin utbildning. Jag tycker att man ännu mer än vad man har gjort hittills borde ta det engagemanget till vara. Ett sätt vore att föra en öppen diskussion och lyssna på argumenten för att införa någon form av yrkesexamen. Därför hoppas jag att regeringen inte har låst sig i den här frågan. Jag tog fasta på att ministern talade om nuläget.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2003/04:417 om Sveriges roll i det arktiska universitetet

Anf. 5 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Runar Patriksson har frågat mig vad jag avser att göra för att uppfylla Luleå tekniska universitets ansökan om att bli fullvärdig medlem i det arktiska samarbetet.

Internationellt samarbete är ett oumbärligt inslag i dagens högre utbildning och forskning. Ett lovvärt initiativ är det samarbete som utvecklats inom ramen för University of the Arctic mellan universitet och högs-

kolor runt polcirkeln. Detta samarbete inleddes officiellt 2001 och omfattar nu över 50 medlemsorganisationer. Från Sverige deltar Luleå tekniska universitet, Umeå universitet och Mitthögskolan.

Samarbetet inom University of the Arctic bidrar till att skapa större förutsättningar för människor i regionen att ta del av högre utbildning, att stärka de arktiska folkens gemensamma identitet och att utveckla kunskap inom specifikt arktiska forskningsområden. Ökat samarbete mellan universiteten och högskolorna i regionen kan också bidra till regional tillväxt.

Regeringen stöder samarbetet inom University of the Arctic genom ett bidrag till delprogrammet North-2-North för att främja studentmobilitet mellan de deltagande lärosätena. Svenska institutet är nationell kontaktpunkt för programmet i Sverige.

Internationellt samarbete kring forskning som bedrivs kring polcirkeln sker även i andra former. Rymdbolaget ESRANGE har ett samarbete med Japan och för diskussioner med Kina avseende mätning vid ESRANGE i Kiruna av data från satelliter i polarnära bana och förmedling av denna information via bredbandslänk. I samarbetet ingår bland annat att japanska och kinesiska organisationer placerar utrustning i Kiruna.

Vid Institutet för rymdfysik (IRF) i Kiruna bedrivs utveckling av satellitinstrument i samarbete med den europeiska rymdorganisationen ESA.

Sverige deltar också i forskningssamarbetet EISCAT som rör studier av den övre atmosfären. Organisationen EISCAT består av sju medlemsländer och innefattar uppsändning av radarsignaler från Tromsö med mottagning vid fyra radarstationer i Finland, Norge och Sverige. Huvudkontoret är placerat i Kiruna.

Internationellt samarbete ingår i universitetens och högskolornas uppdrag och deltagandet i olika samarbetsprojekt ska finansieras inom givna budgetramar.

Luleå tekniska universitet har i sitt budgetunderlag för 2005 äskat medel för sitt deltagande i University of the Arctic. Denna begäran kommer på sedvanligt sätt att behandlas inom ramen för arbetet med nästa budgetproposition.

Anf. 6 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Tack, utbildningsministern! Det här är vår första interpellationsdebatt. Vi ska försöka hålla den på en nivå som jag hoppas inte är så väldigt politisk. Jag har skrivit interpellationen av den anledningen att i mitt engagemang i Nordiska rådet har jag också fått möjligheten att som ordinarie ledamot med Sinikka Bohlin som ersättare arbeta i Arktiska parlamentarikergruppen.

En av Sveriges absolut viktigaste frågor i detta arbete när jag tog över ledamotskapet efter Lennart Daléus var just *IT in the Arctic*. IT-utbyggnaden av det arktiska politikområdet är ju fantastiskt viktigt, eftersom utvecklingen i Arktis nu går fort. Dessa universitet, ett 60-tal olika institutioner, började redan i slutet på 90-talet att träffas och försökte bilda någonting som kunde hjälpa till att utveckla kunskapen om det arktiska området.

Då kom diskussionen om University of the Arctic i gång. Det gick ganska snabbt. Det var på lösa boliner i början men har sedan formali-

serats ganska snabbt, vilket gjorde att man anställde rektor Lars Kullerud, som i dag är placerad i norska Arendal. Minst två gånger varje år träffar jag våra parlamentariska vänner från både Kanada och Sovjet och med Grönland, Färöarna och Norge.

Det är så inspirerande att lyssna till att vi nu är i gång med någonting i arktisk kunskap i de här länderna som skulle kunna betyda att man utbildar sig till exempel till lärare, ekonom eller läkare med en arktisk touche av kultur, historia, geografi och miljö – ja, allt som har med det arktiska området att göra.

Som svensk får man lite dåligt samvete varje gång, eftersom de andra länderna tar så mycket större ansvar för just University of the Arctic än vi har gjort från Sverige. Vi har många gånger i Nordiska rådets grupp som är intresserad av arktiska frågor diskuterat frågan, vilket gjorde att jag företog en resa. Jag har träffat universitetsrektorn Ingegerd Palmér vid en konferens på Island i de här frågorna.

Hur skulle vi kunna lösa frågan i Sverige? Jo, genom att *ett* universitet tar huvudmannskapet för övriga universitet i Sverige. Mitt förslag här betyder alltså inte att Luleå ensamt ska bli den som jobbar med de arktiska frågorna. Luleå ska bli centralen och Ingegerd Palmér ska bli ledare för den svenska delen av det arktiska universitetet.

Arbetarpartiets ledamot i Norge, som ju är vice ordförande i partiet där, har nu bestämt sig för att satsa sina 5 miljoner från Norges sida. Det skulle kännas väldigt bra om ministern i dag kunde säga att vi ska se positivt på behandlingen av ärendet i höst i propositionen. Det står att ärendet ska tas upp, men ordet ”positivt” ser jag inte! Det skulle vara en stor framgång om Sverige nu kunde ta sitt ansvar och ministern svarar att vi ska se positivt på det här och att vi anser att det är väldigt viktigt. Jag väntar på svaret!

Anf. 7 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag förstår att Runar Patriksson skulle tycka att det var någonting skarpt att få med sig i interpellationsdebatten. Men ärendet bereds i Regeringskansliet, och vi återkommer i budgetpropositionen.

Det som skiljer oss från flera andra länder som deltar är att vi har lagt resurserna och makten långt ut i organisationen i förvisning om att våra universitet och högskolor själva kan avgöra vilka samarbeten de vill satsa på, vilka de avstår ifrån och hur de ska använda sina resurser. Alternativet är ju att hålla inne en del av pengarna och att vi centralt pytsar ut dem vartefter det kommer upp ett intressant internationellt samarbete. Jag tror inte att det är den bästa modellen, och jag utgår från att Luleå tekniska universitet om man prioriterar detta högt också är berett att prioritera medel för det.

Sedan ska vi ta ställning till om det finns möjligheter att skjuta till lite extra. Det återstår att se. Det är ett viktigt samarbete. Det är ett spännande område både utbildnings- och forskningsmässigt som växer i den här delen av världen. Här finns rymdfrågorna, som är stora och viktiga och där det finns särskilda villkor och möjligheter i den här delen av världen att bidra till kunskaperna. Här finns miljöfrågorna. Också där pågår mycket intressant forskningssamarbete kring de arktiska områdena där det finns tecken på att man kan få svar på svåra generella frågor för jordklotets framtid genom att koncentrera sina insatser till de arktiska

områdena, där man kan se förändringar på ett annat sätt än i många andra områden.

Här finns naturligtvis de kulturella frågorna. Nordiska rådets insatser kommer att vara viktiga också i det perspektivet. När man reformerar sin forskningspolitik och sitt utbyte av studenter är det viktigt att ha med sig ett nordiskt och arktiskt perspektiv.

Men frågan kommer att fortsätta beredas till budgetpropositionen.

Anf. 8 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Det var i och för sig ett intressant svar. Ändå tror jag att vi måste krypa in i pudelns kärna. Det är lätt att svara lite svepande som ministern nu gör och säga att vi kan satsa lite här och där. I interpellationssvaret sägs det att Sverige satsar några kronor via North-2-North. Men vad är det för summa?

Det som inte stämmer riktigt, ministern, är att Sverige inte har något samlat grepp och inte något samlat ägande och ansvarstagande för University of the Arctic. Vi kan ju inte peka ut ett ställe i Sverige såsom norrmännen och finnarna kan – Rovaniemi – som har ansvaret för Sveriges del av denna viktiga verksamhet, som ju har etablerats nu av ett 60-tal olika institutioner.

Som jag sade i mitt förra inlägg tar vi Luleå in i bilden därför att Luleå var först. Luleå var med i startprocessen. I Luleå, herr talman, finns det fem sex olika lärare som har specialiserat sig på utbildning som pekar i riktning mot det arktiska arbetet.

Det är därför mitt förslag är att det vore lämpligt att detta ligger i norr, nära det arktiska området. Luleå har en rektor som är engagerad i ämnet, och hon har lärare omkring sig som tycker att detta är väldigt viktigt. Där finns ett stort utbyte redan i dag med andra universitet som präglas just av arktisk kunskap. Som jag sade tidigare gäller det utbildningar till ekonomer som vill jobba med det arktiska området, lärare, läkare och forskare inte minst. Det gäller dem som i sin examen kanske behöver få 20 poäng arktisk kunskap. Med min värmländska touche är det därmed ingenting som säger att inte universitetet i Karlstad – eller Växjö eller Örebro – har kurser med arktisk kunskap.

Men nu gäller det rektorn för det arktiska universitetet. Vi som jobbar med frågorna i den parlamentariska gruppen eller i det arktiska rådet vill veta att i Sverige har nu regeringen bestämt sig för att satsa 5 miljoner, ungefär som norrmännen och finnarna har gjort för att hålla samman det arktiska universitetet. Vi har en klar profil; det är Luleå som är samordningsorganet. Där finns ekonomin för den här verksamheten. Det är nog ingenting som är politisk skarpt för mig, utan jag tror att vi är många – inte minst på Utrikesdepartementet och även på andra ställen – som jobbar med de arktiska frågorna och som tycker att det här är viktigt.

I Nordiska rådet, vågar jag påstå, är det här en fråga som ligger oss varmt om hjärtat över alla partigränser. Jag hoppas att utbildningsministern känner att jag har ett engagemang i det här frågan, och jag skulle gärna vilja ha ett positivt svar.

När det gäller forskningen återkommer vi också i nästa interpellationsdebatt om Abisko.

Anf. 9 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Ja, det är ingen tvekan om att Runar Patriksson har ett engagemang för de här frågorna, men det kan inte vara så att allt som är viktigt ska finansieras med någon ny resurs eller något nytt medel direkt riktat till Luleå tekniska universitet. De har stora resurser till både utbildning och forskning och stor frihet att själva använda de resurserna som de själva finner viktigt. Jag skulle verkligen uppmuntra och välkomna om de väljer att profilera sig på det sätt som Runar Patriksson beskriver med ett utbildningsutbud, med internationellt samarbete och med att ta ledartröjan för att skapa ett starkt svenskt deltagande i det arktiska samarbetet, precis som man gör i sydöstra Sverige när man talar om Östersjösamarbetet. Med de resurser man har till förfogande profilerar man sin utbildning, söker kontakt med andra universitet och högskolor och skapar samverkansorgan. Det är positivt, och det är det jag förväntar mig att Luleå tekniska universitet gör med det uppdrag de har att använda sina resurser på bästa möjliga sätt.

Regeringen ska också gärna lyssna till de tjänstemän som Runar Patriksson hävdar vill ha steg i den riktning som han själv föreslår. Vi ska naturligtvis ta ställning till om det behövs ytterligare medel, men allt det här goda som vi talar om borde man också kunna få med de resurser som finns på universitetet i dag.

Anf. 10 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Vi ska ju gå vidare med en debatt som är ganska lik den här och som ju egentligen binder ihop det här med Luleå ändå, men har jag nu två minuter till förfogande kan jag inte slösa bort dem, utan jag vill ännu en gång vädja till ministern att titta noga på det här i budgetförhandlingarna.

Jag har inte någon kunskap om de projekt som utbildningsministern här nämner – Östersjösamarbetet till exempel – men av den kunskap jag har och av de studiebesök jag har gjort åt det hållet har jag aldrig hört att någon har tagit på sig stora forskningsuppgifter eller uppgiften att vara ledande i universitetsfrågor utan att få något stöd av regeringen.

Mig veterligen har man inte heller i de andra länder som jag här talade om, till exempel Danmark och Finland, tagit på sig att vara ansvariga för University of the Arctic utan att ha fått speciellt för detta öronmärkta pengar, eftersom det är ett speciellt samarbete. Jag tror heller inte att man kan lägga ansvaret på Nordiska rådets budget. Här är det ju så att varje land och vissa speciella universitet har tagit på sig ansvaret för just dessa frågor.

Än en gång: Det skulle kännas bra för den svenska representationen och för alla partier i Nordiska rådet, tror jag, om Sverige tog sitt ansvar för University of the Arctic och bestämde sig för att det är Luleå som blir huvudorten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 11 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Runar Patriksson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att forskningen som bedrivs vid Abisko naturvetenskapliga forskningsstation, särskilt vad gäller ekologisk och geologisk forskning, säkras för framtiden.

Biologisk och geovetenskaplig forskning är viktig för förståelsen av det biologiska kretsloppet och hur människan påverkar naturen. I denna forskning är möjligheten att bedriva fältstudier en viktig komponent. Ekologiska och geovetenskapliga fältstudier görs på flera forskningsstationer i landet, varav Abisko är en.

Abisko naturvetenskapliga forskningsstation bedriver en viktig verksamhet som möjliggör för forskare att utföra vetenskapliga undersökningar i den subarktiska miljön i fjällkedjan. Stationen har drivits av Kungl. Vetenskapsakademien, KVA, sedan 1935.

Staten ger stöd till KVA genom ett årligt bidrag. KVA fördelar sedan sina sammantagna resurser till både Abiskostationen och andra forskningsanläggningar som tillhör Vetenskapsakademien. Under 2003 höjdes det statliga bidraget med 1 miljon kronor och uppgår i år, 2004, till närmare 32 miljoner kronor. Men staten ger även på andra sätt stöd till forskning inom ekologi och geovetenskap. Förutom det direkta statliga anslaget till universitet och högskolor ges forskningsmedel från framför allt Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Vetenskapsrådet fördelar totalt närmare 2,5 miljarder kronor för grundforskning inom alla områden varav 162,5 miljoner kronor 2004 ges till forskning inom ekologi och geovetenskap. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, med en budget om mer än 500 miljoner kronor 2004, ger mer än 30 miljoner kronor till forskning inom ekologi. Forskningsråden fördelar medel efter en kvalitetsbedömning av inkomna ansökningar gjord av aktiva forskare. Storleken på bidragen till enskilda områden är därmed beroende av kvaliteten på de inkomna ansökningarna. Genom Umeå universitet finansieras dessutom miljöforskningen i Kiruna med 5 miljoner kronor årligen, varav det i Abisko verksamma Climate Impact Research Centre är en viktig del.

Genom statens bidrag till Kungl. Vetenskapsakademien och forskningsstöd från Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt lärosäten med forskning inom berörda områden, ges ett omfattande stöd till den forskning inom ekologi och geovetenskap som bland annat bedrivs vid Abisko naturvetenskapliga forskningsstation.

Anf. 12 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Ja, det blir lite av samma procedur igen.

I det arktiska arbetet inom Nordiska rådet är ju också Abiskos naturvetenskapliga forskningsstation ett viktigt inslag. Det är ju så att när vi jobbar politiskt måste vi sätta oss in i de områden som vi jobbar med. Och våra nordiska vänner i det arktiska arbetet eller våra vänner från

Kanada och Ryssland är väldigt noga med att tala om sina fördelar, sina forskningsstationer och sina universitet som bidrar till verksamheten.

Det som jag har saknat lite är möjligheten att lyfta fram viktiga svenska funktioner i arbetet. Det är därför jag har lyft in de här två frågorna i dag i kammaren och upp till utbildningsministern, för att vi verkligen ska ta fram de projekt och de institutioner som finns i Sverige och som har en kapacitet, en kunskap och en historia som inte får glömmas bort. Det betyder att jag tog med mig Eva Brolin på internationella kansliet och besökte Abisko under en arbetsdag för att se vad som förekommer där eftersom vi hade haft det här uppe till diskussion flera gånger i parlamentarikergruppen. Det fanns människor i det häradet som påstår att det är kritiskt med forskningsstationen i Abisko, även om det inte är kritiskt när det gäller tillgång till lokaler, natur och utsikt – det är vackert där uppe, helt fantastiskt, speciellt på hösten! Det var lite vintrigt när vi var där, och vackert var det då också. Det var två vackra dagar! Men det man blir så fäst vid när man kommer dit, och som jag tror att utbildningsministern måste ta till sig ordentligt, är just den forskning som är snart hundra år, herr talman, där man varje dag skriver ned alla data som behövs för forskning om både väder, vind och den natur som finns runtomkring. Är det något som jag tror och hoppas på att den regering som vi nu har inte tar lätt på så är det den arktiska miljön.

På varje möte vi har med Arktiska rådet visas vi en bildserie om hur utvecklingen är i Arktis och hur viktigt det är att forskare lär sig hur miljön utvecklas i det arktiska området. Ska man gå någonstans och vara någonstans och forska på utveckling av arktiskt arbete ur miljösynpunkt och geologisk synpunkt, ja, då måste man till Abisko och läsa alla forskningsresultat som finns från varje dag under hundra år.

Det jag är orolig för är det här: Det låter som många miljoner, och Kungl. Vetenskapsakademien har ansvaret, men vad gäller den *monitoring* som innebär miljöövervakning varje dag är jag orolig för att om inte den svenska regeringen tar ansvaret för den så kan den dö bort. Det vore en katastrof.

Det är vad min lilla fråga gäller. Finns det möjligheter för regeringen att ge ett extra stöd med öronmärkta pengar till Abiskos forskningsstation just för miljöövervakningsarbetet? Det är vad det först och främst handlar om.

Anf. 13 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Också jag har varit där flera gånger och även i egenskap av utbildningsminister. Det är en väldigt fin verksamhet och väldigt fint belägna lokaler, det måste man säga. Nu är det Kungl. Vetenskapsakademien och inte regeringen som bedriver verksamhet där. Däremot stöder vi varje år KVA med resurser, och vi förväntar oss att de driver verksamheten i Abisko.

Regeringen har inte sparat på Kungl. Vetenskapsakademien. Vi har tvärtom ökat våra anslag. Däremot har de haft ekonomiska problem beroende på annat. Jag skulle tro att till exempel börsnedgången har påverkat också KVA. Jag utgår från att de värnar den fina verksamheten i Abisko. Jag menar att det inte är behov av något förstatligande av en verksamhet som har klarat sig väldigt väl i KVA:s hägn under mycket lång tid.

Den statistikinsamling som pågår har till och med pågått i 101 år. Jag hoppas att den pågår lika länge till. Men det är inte en rimlig ordning i en kvalitetsdriven forskning, som söker resurser för forskningsprojekt i skarp konkurrens med andra forskare, att varje gång det sviktat på något ställe är regeringen som ska gripa in och ge den forskargruppen ett särskilt stöd som inte ska utsättas för konkurrens.

Jag utgår från att KVA driver anläggningen så att de lockar till sig de bästa av forskare och att de är framgångsrika i att söka de stora resurser som finns på vetenskapsråd och Formas och att de använder de fasta resurser vi ger varje år till KVA till att värna verksamheten.

Anf. 14 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Det kan nog vara så att forskningen har förändrats på det viset att man i dag tar mer betalt. Det fick vi lära oss när vi var där. Men stödet till stationen har dragits ned ordentligt från någonstans i närheten av 9 miljoner till 5 miljoner. Det gör att det är tufft att driva verksamheten. Det är forskningsdelen och utbildningsdelen som prioriteras och som man kan ta betalt för.

Den del som jag som arktisk-parlamentarisk ledamot vill tala med ministern om, och som miljonen som jag skrev om handlar om, är vad som skulle behövas för just miljöövervakningssidan och som jag förhandlat och frågat om. Jag vill än en gång påstå att det handlar om ordet *monitoring*, eller miljöövervakning.

Jag ställer frågan till regeringen om det inte borde vara så att Sverige gör som andra länder i Norden med liknande stationer, som är helt statligt drivna, och tar ett stort ansvar. Den delen är beräknad av de experter som jag har talat med vid stationen som är kunniga om verksamheten i Abisko. Det ligger på runt miljonen per år.

Det är den delen jag frågar om. Vore det inte möjligt att ur forskningsmedel eller någon annan penningpung ta fram 1 miljon för att verkligen vara övertygad om att miljöövervakningssidan inte går förlorad? Skulle vi få ett brott i insamlingen av det faktaunderlag som finns i Abisko skulle det vara mycket olyckligt.

Herr talman! Vi hade förut en debatt om Luleå. Detta skapar mycket arbete för ungdomar som vill studera. Det är precis som utbildningsministern sade. Luleå har en egen verksamhet där som kanske omfattar ca 5 miljoner, som utbildningsministern också sade. Det är verksamhet som man driver själv på Abiskos forskningsstation. Det gör också många andra från andra länder. Det tas fram ideliga projekt.

Frågan är än en gång: Finns det någon möjlighet att pröva möjligheten att med ett öronmärkt bidrag se till att *monitoring*, miljöövervakningen, garanteras? Jag tror att miljöministern om hon skulle sitta här skulle säga att den är mycket viktig. Den är viktig för Sveriges ansvar, miljön i Arktis och för forskningen.

Anf. 15 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Nu närmar vi oss regeringskretsen också. Först var det tjänstemännen som var med dig, och nu är också en del av statsråden med dig. Vi får väl se om Runar Patriksson strängt taget har majoritet vid regeringssammanträdet.

Det är roligt att Runar Patriksson har noterat att regeringen på olika sätt är den som verkligen stöder verksamheten uppe i den arktiska regionen. Vi gör det via resurser till våra universitet i Luleå och Umeå som har verksamhet där. Vi gör det genom att vi också ger 32 miljoner kronor till Kungl. Vetenskapsakademien. Det ska naturligtvis också rymma skötseln och driften av forskningsstationen i Abisko.

Däremot är jag inte intresserad av att ta över verksamheten till regeringsbeslut. Det är en kvalitet och en styrka att en oberoende vetenskaplig akademi som är starkt engagerad i de frågor som rör forskningen som bedrivs i Abisko är den som håller i detta. Det är ett kvalitetstecken.

Jag hoppas att Runar Patriksson framöver när han gör resor, tittar i budgeten och konstaterar vilka insatser vi gör, bidrar till att marknadsföra Sveriges insatser på det sätt som sig bör i kontakter med de övriga länderna i det arktiska samarbetet. Det kännetecknar ofta oss att vi håller våra insatser lite nere. Vi ska snarare lyfta fram dem som efterföljansvärda och som någonting för andra att lära sig av. Vi är duktiga, vi gör mycket och vi har mycket att bidra med. Jag räknar med att Runar Patriksson kommer att göra det framöver.

Jag vill också avslutningsvis notera att jag för att svara på båda dessa senaste interpellationer har sökt mig till Folkpartiets budget för att se om det där finns några sådana resurser. Det har visat sig att det inte finns. Ett engagemang som är personligt välkomnar jag mycket. Låt oss fortsätta att resonera om hur vi kan fortsätta att stärka forskningen däruppe. Men inte heller Folkpartiet har avsatt några nya resurser till detta.

Anf. 16 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Jag sade redan från början att vi kanske inte behövde politisera debatten så. Men jag vet att utbildningsministern har för avsikt att göra det varje gång.

Jag har diskuterat detta med Ulf Nilsson, som deltog i debatten tidigare. Det var kanske en miss av mig att inte tidigare tagit upp det i vår skuggbudget. Jag har inte haft uppdraget med det arktiska arbetet så väldigt länge. Men jag har det nu, är engagerad och tror på det.

Jag ska marknadsföra Sveriges del av det arktiska arbetet. Det därför jag har ställt de två interpellationer som debatteras i dag. Jag tror att det kommer att lyfta det arbetet också i andra länder. Nu kan vi rapportera till det arktiska mötet att vi har haft den här debatten om de svenska engagemangen.

Jag är helt övertygad om att mina möjligheter att tala positivt om den svenska utbildningsministern – som jag mycket gärna gör – hade varit ännu bättre om vi på nästa möte kunnat säga: Vi fick svaret att Sverige nu ska formalisera sitt arbete i University of The Arctic, ta sitt ansvar för *monitoring*, miljöövervakningen, och öronmärka pengar till Abisko.

Det tror jag hade varit en ännu bättre möjlighet för mig att tala positivt om den svenska utbildningsministern. Men jag ska göra det så väl jag kan utifrån de svar jag nu har fått. Jag tycker ändå att vi har haft en ganska bra debatt. Kanske det bästa har varit att debatten har skett i kammaren så att frågorna har lyfts till den här nivån.

Jag tackar för debatten och hoppas på ett positivt arbete i regeringen i frågorna som tas upp i de två interpellationerna.

Prot. 2003/04:103
27 april

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

6 § Svar på interpellation 2003/04:420 om arbetsskadade som bor i Sverige och arbetar i annat nordiskt land

Anf. 17 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Runar Patriksson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att hjälpa personer som arbetsskadats i ett nordiskt land men är bosatta i Sverige.

Jag delar Runar Patrikssons uppfattning att samarbetet mellan de nordiska länderna är av stort värde för befolkningarna i våra länder. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är en viktig beståndsdel i detta nordiska samarbete.

En viktig princip inom Norden – liksom inom EU – är att den som förvärvsarbetar i ett annat land ska behandlas på samma sätt som landets egna medborgare. En i Sverige bosatt person som arbetar i exempelvis Norge har således samma skydd vid arbetsskada som de som bor och arbetar i Norge. Däremot är inte ersättningen densamma som för dem som både bor och arbetar i Sverige. I en del fall är de norska reglerna mer förmånliga, till exempel vid sjukfrånvaro upp till ett år, och i andra situationer lägre, som vid längre sjukfrånvaro. Den norska arbetsskadeförsäkringen gäller endast för skador och sjukdomar som finns uppförda på en särskild lista, vilket bland annat innebär att belastningsskador inte innefattas i den norska arbetsskadeförsäkringen.

Riksförsäkringsverket och främst de försäkringskassor som är belägna i delar av Sverige som gränsar till andra nordiska länder arbetar för att utveckla informationen kring dessa frågor.

Rehabiliteringsersättning är en arbetsbaserad förmån, och reglerna i det land där förvärvsarbetet utförs gäller därmed. Själva den arbetslivsinriktade rehabiliteringen är dock att betrakta som en vårdförmån. Detta innebär att försäkringskassan i Sverige har möjlighet att bekosta en arbetslivsinriktad rehabilitering även för dem som arbetar i ett annat land. Eftersom försäkringskassan inte handlägger frågan om sjukpenning till följd av sjukdomsfallet och därigenom kan uppmärksamma behov av arbetslivsinriktad rehabilitering måste försäkringskassan på annat sätt få vetskap om detta.

Jag vet dock att Riksförsäkringsverket och försäkringskassan håller på att utarbeta rutiner för att försäkringskassan i Sverige ska få information om personer som kan vara i behov av exempelvis arbetslivsinriktad rehabilitering så snart detta kan bli aktuellt för en i Sverige bosatt person.

Min uppfattning är således att det är viktigt att alla som arbetar i ett visst land behandlas lika. Vi måste också acceptera att de nordiska länderna delvis utformat sitt sociala skydds nät olika. Det är därför viktigt att den som vill arbeta i ett annat land får tillgång till god information om de regler som gäller samt att myndigheterna i de olika länderna samarbetar bra. Min uppfattning är att myndigheterna arbetar med denna inriktning. Ett praktiskt exempel på detta är Grensetjänsten där tjänstemän från flera

norska och svenska myndigheter arbetar tillsammans för att ge information till gränspendlare och företag om de regler som gäller.

Anf. 18 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Jag tror att jag vågar påstå att Nordenministern är trött på mig och den här frågan, men jag klarar inte av att stå emot trycket. Jag måste skriva om frågan igen. Om man bor där jag bor utsätts man ideligen för detta tryck varje dag.

Jag skulle kunna räkna upp en massa namn. Det sitter en Ulf Åhs uppe på läktaren här, som hoppas att få träffa ministern efteråt eller tjänstemän i ärendet. Jag satt här i bänken och skrev Urban Aronsson, Nils-Åke Antonsson, Daniel Sjöqvist, Tomas Lindkvist med flera. Jag skrev ned lite namn på personer från den här veckan som jag har haft kontakt med. Jag försöker att svara så många jag kan. Jag har också försökt att prata med personalen på bankerna hemma som har Norgearbetarna som sina kunder. Det är ideliga problem, tyvärr.

Vår debatt i dag, Berit Andnor, handlar egentligen inte om dagsläget och dem som åker över i dag. Jag nämnde två namn här, Daniel Sjöqvist och Tomas Lindkvist, som jag har pratat med den här veckan. De är snickare och byggnadsarbetare och har jobbat i Norge något år nu men plockade hem sina grejer förra veckan. De har så mycket problem så de sade: Vi ger upp.

De skattar i Norge och får helt plötsligt ett brev från den svenska skattemyndigheten, herr talman, och eftersom den har en annan åsikt får de betala in sina svenska skatter också. När de två myndigheterna kommer på att det inte är rätt får de naturligtvis pengarna tillbaka.

Jag talade med en barnmorska som jobbade på ett norskt BB och bor hemma i bygden. Hon hade samma problem. Hon hade fått låna 20 000 på banken för att betala skatten.

Vi vågar inte gå över gränsen. Det är en arbetsmarknadsfråga. Jag såg från början att Hans Karlsson skulle svara på frågan. Det blev Berit Andnor. Det är jag mycket glad för. Nordenministern tror jag ska ta de här frågorna. Vi måste ta tag i dem, vi som är Nordenministrar och jobbar i Nordiska rådet som ledamöter. Så här kan vi inte ha det när vi har ett nordiskt råd sedan 50 år och påstår att vi ska klara av den här problematiken.

Jag har varit med och drivit över den ena efter den andra till Norge och sagt som kommunpolitiker i en gränskommun: Du får inte gå och stämpla på arbetsförmedlingen och få arbetslöshetsmedel när det finns arbete att få på den norska sidan inom pendlingsområde ända in till Gardemoens flygplats. In till Oslo har vi sju, åtta eller nio mil. Det är inga problem. Vi tvingade i väg folk att jobba i Norge. Nu sitter de här på läktaren och är arbetsskadade. Det är många runtomkring som har fallit mellan stolarna. Den fråga som jag har ställt till Nordenministern gång på gång och som jag tar i dag igen är: Grensetjänsten är okej. Den är mycket bra, men ge dem då också i uppdrag att ta hand om dem som har drabbats eller skapa en haverikommission som regeringen tillsätter för att tillsammans med Norge, Danmark och Finland lösa de problem som har uppstått och den problematik som har gällt bakåt.

Jag ser att Ann-Kristine Johansson också ska vara med i debatten. Den artikel som stod i Nya Wermlands-Tidningen mellan er två löste

inga problem. Det är ungefär svaret jag har fått. Med en haverikommission som tar problemen på allvar skulle Berit Andnor bli en Nordenminister som man kommer att minnas positivt.

Anf. 19 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag kommer också ifrån Värmland. Problematiken runt gränspendlarna är en fråga som engagerar väldigt många av oss riksdagsledamöter. Jag vill vända mig till dem som sitter på åhörarläktaren och hälsa dem välkomna till riksdagen. Det kan ju vara intressant ur många olika perspektiv.

Jag kan också känna en stor frustration över att vi inte har kommit längre med tanke på att vi de senaste 50 åren arbetar med de här frågorna inom Nordiska rådet. Jag tänker på den överenskommelse som gjordes 1982 och som gällde från året efter om en gemensam arbetsmarknad. Jag vet att Nordiska rådet diskuterar det här varje år. Ändå har vi inte kommit längre.

Jag tycker att det angående arbetsskadorna är mycket olyckligt formulerat. När man säger att man ska undanröja hindren på arbetsmarknaden måste man också inkludera de eventuella skador som kan uppstå hos de personer som är från Sverige och som pendlar in i Norge, eller i motsatt riktning. Vi kan bara konstatera att man inte har kommit tillräckligt långt, vare sig då det gäller arbetsskador eller då det gäller ett annat problem, nämligen de nyblivna fäderna som bor i Sverige och som pendlar till Norge och deras möjligheter att ta ut föräldraförsäkring.

Jag vet att det finns en handlingsplan sedan 2000 där man skulle diskutera en fördjupad integration. Vi har Grensetjänsten som är ett Interregprojekt och som fungerar mycket bra. Grensetjänsten i Morokulien har också blivit en mötesplats för dem som arbetspendlar. De tar vara på de praktiska erfarenheterna. Jag har själv deltagit i mötena tillsammans med Ann-Kristine Johansson. Jag vet också att man har kontakter med regeringsrepresentanter i båda länderna. Fortfarande står vi dock och stampar på precis samma nivå när det gäller ersättningarna.

En sak som är uppenbar – det verkar vara någonting kategoriskt som alla gränspendlare drabbas av – är just detta att man ramlar ur det svenska systemet innan man har kvalat in i det norska systemet. Därmed hamnar man alltså mellan två stolar. Är det inte systemen det är fel på handlar det om tolkningar och byråkratiska hinder.

En sak jag har upptäckt är att man faktiskt också gör olika tolkningar inom myndigheterna i Sverige. Det är ganska intressant. Det gäller föräldraförsäkringen, där man har en alldeles egen tolkning i Riksförsäkringsverket.

Nu ser jag att min talartid är ute, men jag vill återkomma till detta. Det handlar inte bara om brister i informationen, utan man måste också klargöra detta för de myndigheter som hanterar det så att det verkligen går ut samma budskap till de berörda och så att de också får informationen i förväg.

Att man arbetar för att motverka och förhindra detta är en sak. Men vad gör vi för dem som redan är drabbade? Jag tycker att man också bör se över någon form av retroaktiva regler så att också de omfattas av ett trygghetssystem.

Jag återkommer i mitt nästa inlägg.

Anf. 20 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill också hälsa de värmlänningar som sitter på läktaren välkomna hit. Med risk för att bli tjatig kommer jag också att ta upp Grensetjänstens arbete.

Först vill jag dock säga att jag har varit aktiv i de här frågorna i ett antal år och ordnat uppvaktningar och träffat Berit Andnor ett antal gånger, och jag vill inte hålla med om det som både Viviann Gerdin och Runar Patriksson säger, nämligen att vi inte har kommit någon bit på väg. Jag tycker att vi har kommit en bra bit på väg.

Det finns fortfarande ett antal gränshinder att lösa. Det finns fortfarande personer som är drabbade och som myndigheterna inte har lyckats lösa problemen för. Där finns det väldigt mycket att göra. Vi har dock löst en hel del gränshinder, vill jag mena, inte minst med hjälp av Grensetjänsten, det projekt i Morokulien som håller på och ser över detta med gränshinder. Här har man lyckats få myndigheterna från bägge länderna att sitta vid samma bord och prata med varandra och se vad man kan göra med de gränshinder som kommer upp.

Jag skulle vilja fråga ministern hur hon ser på utvecklingen när det gäller Grensetjänstens arbete. Nu löper deras projekttid ut nästa år, och risken är att det då upphör. Jag skulle vilja höra om det finns någon möjlighet till statlig finansiering framöver eller hur ministern ser på detta. Upphör Grensetjänsten nästa år är jag rädd att ingen jobbar vidare med de här frågorna som är så viktiga för Sverige och inte minst för det län vi kommer ifrån, Värmland, med så många som åker över och jobbar i Norge – och också tvärtom, norrmän som kommer över till Sverige.

Anf. 21 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig säga att jag helt delar den uppfattning som de tre talarna har gett uttryck för när det gäller vikten av att ha ett bra och fungerande samarbete mellan våra nordiska länder, särskilt för dem som rör sig över gränserna.

Det är också bakgrunden till att den svenska regeringen under förra året som ordförande i det nordiska ministerrådet särskilt prioriterade gränshindersarbetet. Det gjorde vi mot den bakgrunden att vi såg att det fanns en rad praktiska problem för enskilda personer som rör sig ofta över gränserna. Det kan se lite olika ut i enskilda fall, men gemensamt är att det handlar om att se till att man kan röra sig över gränserna på ett bra sätt, att man inte hamnar mellan stolarna och att man får en korrekt information om vad som gäller innan man tar ett arbete i ett annat land.

Under förra året tog vi initiativet att engagera Poul Schlyter som min särskilde representant i detta arbete.

Vi har byggt ut gränshinderssekretariatet i det nordiska ministerrådet. Vi har ju gränser mellan våra nordiska länder på flera olika håll, och det arbete som nu pågår inom det nordiska ministerrådet inkluderar naturligtvis alla gränsområden.

Vi har förstärkt resurserna inom Hallå Norden, ett organ som syftar till att förbättra informationen för framför allt våra gränspendlare.

Vi har tagit initiativ till att lösa en rad praktiska svårigheter med hjälp av en del avtal mellan våra olika länder. Vi har också slutit avtal som omfattar alla nordiska länder. Det gäller framför allt den sociala tryggheten.

Vi håller på och utvecklar samarbetet mellan myndigheterna. Det sker genom Grensetjänsten, såsom här har påpekats. Där har samarbetet utvecklats mycket positivt, enligt min uppfattning – men inte bara där utan också vid de andra kontor som vi har vid de andra gränserna mellan våra nordiska länder. Vi har också utvecklat samarbeten direkt mellan olika handläggare.

Jag tycker att man utifrån detta har en mycket god grund att arbeta vidare på.

Det som också är ett faktum är ju att verkligheten hela tiden förändras och att det ständigt kommer att dyka upp nya gränshindersproblem. Då handlar det naturligtvis om att ha ett fungerande samarbete så att vi kan lösa de problemen på bästa möjliga sätt utifrån den enskildes perspektiv. Detta arbete är nu på gång.

När det gäller de konkreta frågor som Runar Patriksson nu och också tidigare har rest i fråga om gränspendlingen är jag förhindrad, som Runar Patriksson mycket väl vet, att uttala mig om enskilda personer eller enskilda ärenden. Jag kan dock säga så mycket som att jag vet att det har gjorts betydande ansträngningar från myndigheternas sida för att lösa de problem som Runar Patriksson här nämner. Detta har tagits på allra största allvar. Det är också myndigheternas uppgift att gripa sig an de problem som här nämns.

Låt mig också säga att arbetet går vidare med att utveckla samarbetet genom den nordiska socialförsäkringsgruppen.

När det gäller Grensetjänstens framtid träffade jag dem för bara några veckor sedan. Jag är väl medveten om situationen och den vilja som finns att fortsätta arbetet.

Anf. 22 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Det var bra att vi blev tre som ville diskutera den här frågan.

Jag återkommer naturligtvis till min fråga om haverikommission innan jag ger mig, men först vill jag ta upp en annan sak så att jag inte glömmer bort det. När vi träffades i Oslo hade vi en diskussion i näringsutskottet om min motion om det så kallade nordiska skattekontoret, något som vi i den svenska delegationen tror skulle vara en lösning för att återigen se framåt. Svaret vi fick från skatteminister Gunnar Lund var att vi ska inrätta nordiska skattekontor i Oslo. Den svenska delegationen i Nordiska rådet har sedan tagit beslut, i enlighet med innehållet i min motion, om att nordiska skattekontor bör startas.

Min fråga är: Hur långt uppe på agendan hos Nordenministern är den frågan?

Detta är något som jag kanske tror är snäppet mer än Grensetjänsten. Jag har dock aldrig kritiserat Grensetjänstens arbete för dem som i dag vill ta ett arbete i till exempel Norge. Nu blir det mycket Norgefixerat här. Jag är klar över att Nordenministern har alla länder och att vi har problem även vid Öresund och mot Finland. Jag har många gånger varit uppåt Karesuandohållet och känner till den problematiken. Men vi kan väl använda Norgegränsen eftersom vi alla tre som är här nu har bäst kunskap om problematiken gentemot Norge, herr talman.

Ungefär 40 000 människor pendlar till denna arbetsmarknad. Jag skulle vilja se hur arbetslöshetsciffrorna för min del av Värmland skulle

se ut, herr talman, om vi inte hade pendlingen till Norge. Det är alltså fråga om ca 200 varje dag av mina grannar och vänner som åker över till den norska arbetsmarknaden och som fortfarande i dag har problem med vissa delar.

En sak som jag vill föra in, som jag också tror att Nordenministern skriver på sitt papper, är om vi ska ha kvar gränspendlarbeslutet. Min kommun heter Årjäng och på norska sidan heter den Marker kommune och går ungefär en och en halv mil in i landet på den norska sidan medan Årjäng går in fyra mil på den svenska. Om man bor i en gränskommun som Årjäng har man ett annat regelverk om man jobbar den milen längre in på den norska sidan. Det där skapar lite problem. Skriv upp ordet gränspendlare och att vi ska se över det.

En sak har Nordenminister Berit Andnor sagt flera gånger i dag och det är att det ska vara lika för alla. Det blir det faktiskt inte. Det blir en hel del större problem för dem som skulle ha det lättare, tycker man.

Men nu kommer jag tillbaka till problematiken för dem som sitter på läktaren. Vi har plockat hit en person som är välkänd, inte för att lösa endast hans eget problem utan för att Ulf Åhs är en symbol för alla dessa som borde få sina problem lösta av en haverikommission tillsatt av Nordenminister Berit Andnor med experter på arbetsmarknadsfrågor och försäkringsfrågor. Den skulle kunna lösa de problem som kom till under 1990-talets slut och början av 2000-talet. De är surdegar i det nordiska arbetet som gör att människor är rädda för att åka över gränsen och ta arbete.

När vi, precis som Berit Andnor säger, är på väg att gå framåt i den här frågan och lösa surdegen kommer Berit Andnor att bli känd som den Nordenminister som fixade till gränsarbetet i Norden.

Anf. 23 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Till statsrådet Berit Andnor vill jag säga att jag i min senaste motion har föreslagit att hemlandets regler bör utgöra någon form av skyddsnät när enskilda drabbas av problem med de här gränshindren.

Jag kan inte låta bli att kommentera när min kollega från Värmland, Runar Patriksson, föreslår en haverikommission. Jag är väldigt tveksam till det. Jag tror inte att man ska tillsätta fler kommissioner eller grupper utan ta vara på dem som redan finns i dag. Jag känner också att finns viljan fixar man de problem som gränspendlarna har i dag.

Sedan vill jag återkomma till några saker. Jag vet att EES-överenskommelserna, i och med att Norge inte är EU-land, stökar till det och gör det speciellt svårt. Men huvudregeln att det alltid är arbetslandets regler som ska ligga till grund kan faktiskt också ställa till väldigt många problem för den som är deltidsarbetande och av olika orsaker ramlar ut från sitt arbete. Det finns en hel del att göra här.

Jag kan inte heller låta bli att kommentera den sociala tryggheten. Det fanns redan en konvention i mitten på 50-talet. Jag antar att den har uppdaterats. Men vad har egentligen hänt? Bara ordet social trygghet utlovar i botten en form av social trygghet för gränspendlarna. Gäller inte den? Har den inte hängt med i utvecklingen så att den inte fungerar i dag? Jag skulle vara tacksam för ett svar på den frågan.

Anf. 24 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är som Runar Patriksson och flera har sagt att det är väldigt många som pendlar mellan Sverige och Norge. Statistiska Centralbyrån kom med siffror för någon vecka sedan som visade hur många det är som pendlar.

Jag känner också att ministern förstår frågan och är väl insatt i problematiken. Inte minst har ministern drivit det här inom nordiska ministerrådet. Det har hänt en hel del. Att man utvecklar samarbetet mellan ländernas myndigheter tror jag är väldigt viktigt. Som jag sade kan man se att det har hänt en hel del om man ser tillbaka på de tio år som jag har varit med. Men det finns fortfarande väldigt mycket kvar att göra. Där är Grensetjänsten en viktig pusselbit.

Jag vill bara avsluta med att be ministern att ha detta i åtanke inför det framtida arbetet. Dessutom vill jag hälsa välkommen till Värmland och Morokulien.

Anf. 25 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig inledningsvis instämma i det Ann-Kristine Johansson säger. Det har hänt otroligt mycket när det gäller gränshindersfrågorna. Inte minst, och det tror jag faktiskt att Runar Patriksson håller med mig om, hände det en del förra året. Vi har lyft upp frågorna på dagordningen på ett sätt som inte var fallet tidigare. Dessutom har vi fått en extra skjuts i arbetet med att utveckla detta vidare.

Jag ska besöka Morokulien i höst och ser mycket fram emot det besöket för att på plats få träffa företrädare för länet men också från Grensetjänsten.

Låt mig också säga att det egentligen är samma lagstiftning som ligger i botten, även för Norge. Även om de inte är med i EU omfattas de också av den förordning som egentligen styr vad som ska betraktas som arbetsland och bosättningsland och vilka regler som ska gälla, nämligen förordningen 1408. Den omfattas vi av.

Det den förordningen reglerar är hur man ska samordna de sociala rättigheterna. Till detta kommer en konvention om sociala rättigheter. Vi fick en uppdaterad sådan förra året som skrevs under av de nordiska länderna. Den har blivit moderniserad och anpassad till dagens verklighet. Men i grunden handlar detta om att vi samordnar genom det vi kallar 1408, den förordning som ligger i grunden.

Men låt mig också säga, framför allt till Runar Patriksson som var inne på att det ska vara lika för alla, att det är lika för alla såtillvida att man omfattas av arbetslandets lagstiftning. Det ligger en likabehandlingsprincip till grund för alla oss som är med i Europeiska unionen och även Norge. Det är det som styr detta.

Men det innebär inte att vår lagstiftning därmed harmoniseras. Det finns ingen sådan önskan och det kommer inte heller att bli verklighet. Vi kommer inte att få en harmoniserad skattelagstiftning, inte heller någon harmoniserad föräldraförsäkring. De ser olika ut. Som jag har redogjort för bland annat i svaret skiljer sig reglerna åt när det gäller arbetsskadelagstiftning, när det gäller sjukförsäkringslagstiftning.

Men det som är väldigt viktigt för dem som rör sig över gränserna är att veta vilka regler som gäller. Undersökning på undersökning visar att vi måste bli bättre på detta. Vi gör allt vi kan för att bygga ut informat-

ionen och även bistå enskilda personer med råd och information genom till exempel Grensetjänsten. 16 000 personer fick förra året stöd och service genom Grensetjänsten. Det är ett utomordentligt bra arbete som sker där. Men inte bara där utan också i de andra gränsregionerna som vi har mellan de nordiska länderna.

För enskilda personer finns det också en möjlighet att få stöd och service genom de myndigheter vi har. Vi har försäkringskassan och vi har arbetsmarknadsmyndigheten. De samarbetar på den svenska sidan men också med sina motsvarigheter på den norska sidan. Där kan arbetet naturligtvis utvecklas och bli bättre. Det är också viktigt att enskilda tjänstemän inom de olika myndigheterna har tillräcklig kunskap för att kunna hantera de enskilda ärendena på ett bra sätt.

Jag är av den uppfattningen att detta arbete har utvecklats betydligt. Det går naturligtvis att göra bättre. Men jag har en stark tilltro till att våra myndigheter har förmåga och kunskap att hantera enskilda ärenden även när det gäller gränspendlare.

Låt mig när det gäller det nordiska skattekontoret bara säga att det ligger högt upp på dagordningen, och vi arbetar just med att inrätta ett virtuellt skattekontor.

Anf. 26 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Jag vill göra ett kort avslutande inlägg.

Det betyder att Viviann Gerdin och jag inte är överens i frågan. Jag är fortfarande fullständigt på det klara med att enda möjligheten att lösa de här problemen som uppstått bakåt i tiden är att tillsätta en kommission som får till uppdrag att jobba med de myndigheter som är berörda. Den arbetskraft som i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ramlade mellan stolarna har fortfarande inte fått någon hjälp, Ann-Kristine Johansson. Hur mycket du än har jobbat med det här befinner de sig faktiskt fortfarande i samma situation.

Urban Aronsson, min skolelev, möter jag på Shell bensinstation. Han har inte fått en krona sedan september månad. Han får väldigt illa.

Nils-Åke Antonsson är inne i sista månaden. Han har en belastningsskada. Vi har glömt den frågan. Det framgick av svaret att belastningsskador inte behandlas.

Vem ska ta hand om dem? Problemet är hur de, när vi har skickat in dem i norska systemet med tvång, ska få något att leva av. De får inte stämpla i Sverige om de inte tar ett norskt jobb. Deras hem är i Koppom, Sunne eller i Töcksfors, och de måste sluta att jobba för tillfället på grund av en belastningsskada. Vem ska ta hand om dem?

Jo, en sak är fullständigt klar: Tillsätt en haverikommission som tar hand om dem som är drabbade. Det är en enkel grej att ordna för Nordenministern. Då kan hon bli av med frågan och ytterligare interpellationer, och hon kan bli den Nordenminister som har löst problemet. Se till att problemet med ett nordiskt skattekontor blir en uppgradering av Grensetjänsten. I framtiden kan den ta hand om de handlingar som finns vid beskattning i Norge, och låt Sverige, Norge, Danmark och Finland få vad dem tillhör.

Anf. 27 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig avslutningsvis säga att den svenska regeringen har prioriterat och prioriterar att utveckla gränshinderssamarbetet mellan de nordiska länderna. Vi gav det prioritet under förra året. Vi gjorde särskilda ansträngningar för att ge en ny skjuts i arbetet och lyfta upp det högre upp på den nordiska dagordningen. Vi uppnådde också vad jag kan se mycket goda resultat. Det säger inte bara jag utan det säger framför allt våra kolleger i de andra nordiska länderna – även Runar Patriksson, får jag nu höra.

Jag tycker att vi kan göra betydligt mycket mer för att få det här att fungera smidigt. Det handlar om mycket information, och det handlar om att utveckla våra gränskontor, Grensetjänsten, Öresundskontoret eller vilket kontor det än kan vara mellan de nordiska länderna, just för att göra det så enkelt och lätt som möjligt för våra medborgare att röra sig över gränserna så att de inte hamnar mellan stolarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2003/04:426 om våld mot kvinnor som drabbar barnen

Anf. 28 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Monica Green har frågat statsrådet Andnor vad hon planerar ytterligare att göra för att särskilt förbättra barnens situation i familjer där det förekommer våld. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara frågan.

Barn har rätt till en trygg uppväxt. Barn som lever i familjer där det förekommer våld har rätt till hjälp och stöd – därom är vi alla överens. Det måste finnas starka vuxna runt barn som lever i en utsatt situation. Det kan handla om en stark socialtjänst men också andra starka vuxna i barnets omgivning, ideella krafter eller andra som kan fånga upp det utsatta barnet.

Under en följd av år har regeringen uppmärksammat och vidtagit åtgärder för att stärka skyddet för barn som lever i utsatta situationer – både när det gäller lagstiftning och medel till utvecklingsarbete. Barn som upplever våld i sin egen familj omfattas givetvis av dessa satsningar. Bland annat finns det sedan den 1 juli 2003 referenser till anmälnings-skyldigheten enligt socialtjänstlagen i till exempel polislagen, skollagen och hälso- och sjukvårdslagen, och socialtjänsten har fått ett tydligare ansvar för att myndigheter samverkar när barn misstänks fara illa. En särskild straffskärpningsgrund infördes också i brottsbalken för sådana fall där brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person.

Vi vet i dag att barn som ser eller hör hur en av föräldrarna misshandlar den andra påverkas mycket starkt av upplevelsen och berövas sin trygghet inte bara till förövaren utan också i förhållande till den som blir slagen. Det finns, enligt Socialstyrelsen, ett antal verksamheter i landet som erbjuder hjälp och behandling för dessa barn. De har sin bas i barn- och ungdomspsykiatri, socialtjänst, kvinnojourer med flera organisationer. Tio av dessa verksamheter följs av Socialstyrelsen inom ramen för ett

regeringsuppdrag om stöd till unga brottsoffer. En rapport, som till en del blir en kunskapsmanställning, kommer vid årsskiftet 2004/05. Verksamheterna har valts ut för att beskriva den bredd som finns inom området. Det är vanligt att kommuner samverkar med varandra och att barn får hjälp både genom gruppverksamheter och i individuella samtal.

Som en följd av bestämmelsen i socialtjänstlagen om skyldigheten att samverka har Socialstyrelsen tillsammans med Rikspolisstyrelsen och Myndigheten för skolutveckling fått ett regeringsuppdrag att ta fram en övergripande strategi för samverkan när det gäller barn som far illa eller riskerar att fara illa. Samråd ska ske med berörda myndigheter och med barnorganisationer. Uppdraget ska redovisas i oktober 2004.

Länsstyrelserna fördelade under förra året 75 miljoner kronor i statliga utvecklingsmedel till olika kommuner för insatser för barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och barn som lever i familjer där det förekommer partnerrelaterat våld. 92 verksamheter inriktade på barn i familjer där barnen bevittnat våld har fått bidrag. Ett viktigt inslag i detta arbete är att de verksamheter som får projektstöd på sikt ska bli permanenta. Socialtjänsten förekommer i mycket hög utsträckning som samarbetspartner i detta sammanhang.

Polisen spelar en viktig roll i arbetet med att upptäcka barn som blir vittne till våld i sin familj eftersom polisen ofta är först på plats när det är bråk i en familj. Det är därför viktigt att polisen utvecklar rutiner så att de berörda barnen verkligen kommer till socialtjänstens kännedom. Då först kan socialtjänsten komma in med sina insatser.

Ett annat sätt att stödja barn som bevittnar våld i sin hemmiljö är att ge dem ekonomisk ersättning. Justitiedepartementet utreder förutsättningar för att ge barn ett slags brottsskadeersättning. Men det är viktigt att komma ihåg att en sådan ersättning aldrig kan fränta samhällets olika verksamheter ansvaret att ge barnen olika former av stöd och hjälp som de behöver.

Avslutningsvis vill jag nämna Sociala barn- och ungdomsvårdskommittén. Det är en parlamentarisk kommitté med uppdrag att ta fram ett underlag till en nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. Kommittén har ett brett uppdrag att analysera den nuvarande vårdens mål, innehåll, resultat och organisation. Med utgångspunkt i det arbetet ska utredningen föreslå eventuella förändringar i målen innehåll och utformning och hur den sociala barn- och ungdomsvården bäst kan organiseras för att kunna uppnå dessa mål. Frågor om hur kompetens och kvalitet kan bibehållas och utvecklas ska också anges.

Anf. 29 MONICA GREEN (s):

Herr talman! I morse vaknade jag av klockradion kl. 5. Jag skulle åka till Stockholm. Efter ett tag startade Radio Skaraborg, och jag fick höra det fruktansvärda att två barn, fyra och två år gamla, hade mist sin mamma i natt i Skövde. Hon var knivdödad av sin sambo.

Man känner maktlöshet, och man känner att dessa barn får lida så fruktansvärt – liksom naturligtvis denna kvinna har fått göra. Hon är inte ensam, och barnen är inte ensamma.

Här i Sverige finns över 200 000 barn som växer upp i familjer där den ena föräldern slår den andra. Vi känner ofta maktlöshet. Det är fruktansvärt att det kan pågå.

Jag vet att det händer mycket, och det är bra att Morgan Johansson här för kammaren har kunnat redogöra för vad som händer och är på gång så att vi från samhällets sida kan göra allt för att dessa barn inte ska behöva lida mer eller få en skev bild av vuxna. Det är också bra att Sverige har gått i bräsch för många av exemplen, till exempel att polis och socialtjänst uppmärksammar våldet tidigare.

Varje gång vi hör talas om brotten vet vi att allt inte kommer till ytan. Det finns familjer som skyddar sig bra. De försöker ha en fin och vacker yta så att det inte syns utåt att pappa slår mamma. Man får hålla skenet uppe och kan inte ta hem kompisar och så vidare. Det finns många barn som far illa i Sverige.

Jag är glad över att det händer mycket på området, men jag är också medveten om att vi hela tiden måste belysa problemet och att vi måste vara medvetna om att vi kan göra mer. Vi kan både från samhällets sida, som privatpersoner och ideella organisationer – till exempel Unga Örnar, som också ser barn i dessa situationer – göra mer. Det är det jag vill ha en debatt om här i dag. Jag vill veta om statsrådet har planer på att bryta barnens maktlöshet. Ska det till exempel tillsättas någon maktutredning för barn eller liknande?

Anf. 30 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Nu har jag fått en ny pappa, men han är inte snäll mot mamma. På lördagarna dricker han för mycket och sedan slår han mamma, och vi barn är jätterädda.

Så kunde det låta när fosterbarnet kom hem från ett besök hos sin biologiska mamma. Som fosterföräldrar försökte vi ge fosterpojken en trygg uppväxt, men vid besöket hos mamman fick han ständigt möta våldet och missbruket.

Barn far illa av det våld som drabbar mamman. Det är en viktig interpellationsfråga som Monica Green tar upp här i dag. Hemmet är numera den farligaste platsen för kvinnor och barn. År 2002 anmäldes 25 000 fall av kvinnomisshandel, men det finns ett stort mörkertal. Nästan 25 % av alla kvinnor som skiljer sig gör det på grund av misshandel.

Vad kan vi då göra för att barn inte ska fara illa av detta våld mot en förälder? Ministern tar i sitt svar upp polisens roll. De ska rapportera till socialförvaltningen. Jag tror även att polisen skulle behöva mer utbildning för att sköta de förhör som hålls med barn efter våldsövergrepp.

Jag undrar: Hur ser ministern på de polisiära insatserna i detta sammanhang?

Vi har också föreningarnas betydelse. De kan få olika former av stöd. Det finns speciellt en förening som jobbar med de här frågorna, nämligen föreningen Kobra. Det är en förening för kvinnor som vill skydda sina barn mot övergrepp. Den bildades 1999 för att bevaka barns rättssäkerhet. Jag undrar om ministern känner till den föreningen och stöder den.

Sedan är det lagstiftningen, i form av lagen om gemensam vårdnad, som kan ställa till situationen ytterligare. Jag har fått ett exempel.

En ettåring hämtas från en kvinnojour av det sociala och polisen. Mamman hade flytt till juren efter två års misshandel. När mannen förstod att kvinnan och barnet inte skulle komma tillbaka vände han sig till familjerätten. De talade om för kvinnan att hon borde lämna barnet till mannen för han saknade det väldigt mycket. Kvinnan vägrade, rädd

för vad mannen skulle göra med henne och barnet. Då beslöt domstolen om gemensam vårdnad med barnet boende hos pappan, eftersom han förklarade sig villig att låta barnet umgås med mamman. Efter tre dagar flyttade kvinnan tillbaka till mannen för att skydda barnet. Hon flyttade tillbaka till förnyad misshandel.

Jag undrar: Hur ser ministern på lagstiftningen om den gemensamma vårdnaden i sådana här fall?

Anf. 31 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! Jag har lite siffror för att friska upp minnet om vad vi diskuterar här i dag.

I går knivmördades en kvinna av sin man, precis som vi fick höra. Var tredje vecka slås en kvinna ihjäl i Sverige av en närstående man.

Varje år anmäler 20 000 kvinnor att de misshandlats av sin nuvarande eller före detta man eller pojkvän. Ni ska veta att det är först efter att hon har blivit misshandlad i snitt för trettonde gången som hon anmäler.

Var tredje kvinna har blivit misshandlad av sin man eller pojkvän i Sverige.

3 000 kvinnor får besöksförbud utfärdat varje år, men det hjälper inte så mycket eftersom 40 % av männen struntar i besöksförbuden och fortsätter att hota och trakassera kvinnor och barn. Det överträds alltså fler besöksförbud per år än det utfärdas.

Cirka 200 000 barn är vittnen till misshandel i hemmet.

Trots det är rätten till liv, frihet och säkerhet fastslagen i Europakonventionen, såväl som i vår egen grundlag. Det är en mänsklig rättighet, som gäller kvinna, man och barn. Trots det lever alltså många kvinnor och barn under ständiga hot och med en ytterst begränsad rörelsefrihet. Deras mänskliga rättigheter räknas alltså bort, helt kallt, först av förövaren och sedan av samhället, det vill säga av oss, som misslyckats med att ingripa och åtgärda.

I dag sviks de här offren gång på gång av samhället. Misshandlade kvinnor och barn utsätts i praktiken för ett kommunalt lotteri, skulle jag vilja påstå. Har jag tur bor jag i en kommun där socialtjänsten har kunskap och resurser nog att hjälpa mig. Har jag tur bor jag i en kommun där man har frivilligorganisationer som täcker för statens tillkortakommanden. Så kan det väl inte vara meningen att vi ska ha det i detta mest jämställda land i världen?

I tisdags tillsatte Mona Sahlin en interdepartemental arbetsgrupp mot mäns våld mot kvinnor. Hon har tydligen äntligen fått insikten att misshandlade kvinnor lämnas i sticket, alltså i princip ensamma utan stöd från samhället. Så uttryckte hon det själv. Det var väl inte en dag för tidigt.

Redan 2002 sammanställde Folkpartiet en rapport som hette *Bättre skydd för hotade kvinnor*, med ett antal krav som jag fortfarande i dag anser vara närmast självklara och som är så enkla. Vi har varit inne på dem tidigare.

Vi behöver fler poliser för att upprätthålla att lagen om besöksförbud efterlevs i praktiken och inte bara blir en papperstiger. Det behövs fler poliser som begriper sig på den här problematiken. Hur fungerar en våldsdrabbad familj? Vilka frågor kan man ställa? Hur ska man behandla familjemedlemmarna så att de orkar fullfölja åtal, förhör och domstolsförhandlingar?

Där är familjevårdsenheterna i Malmö och Stockholm lysande exempel på verksamheten, där man både åttalar och får förövarna dömda. Det beror inte på att de är hårdare än andra polisdistrikt utan på att de begriper sig på problematiken. De har åttalare som är knutna till enheten som är dedikerade och kunniga. De arbetar också i tätta nätverk med socialen, skolan och alla frivilligorganisationerna. De är väl värda ett besök, om folkhälsoministern inte har varit på dessa enheter i Malmö och Stockholm.

Vi menar också att barnens rätt och skydd måste stärkas. Vi i Folkpartiet frågar oss ständigt: Vad händer? Varför kan inte regeringen se dem som de brottsoffer de är? Barnen behöver professionell vård för att behandla det trauma det är att se oftast mamma misshandlas av pappa. I praktiken kan i dag den vårdnadshavare som orsakar traumat sätta stopp för samhällets insatser. Det måste väl folkhälsoministern anse något märkligt.

En viktig punkt är stöd till frivilligorganisationerna, så att de kan utföra sitt arbete med kontinuitet. Kvinnojourer och brottsofferjourer, som till exempel Kobra, gör ovärderliga insatser i denna fråga, där staten i mycket kör med springnota. Vad avser folkhälsoministern att göra i denna fråga?

Slutligen har jag några önskemål som folkhälsoministern kan ta med sig till den interdepartementala arbetsgrupp som jag förutsätter att han ingår i.

Gör vård under strafftiden obligatorisk för männen i fråga. Männen måste få behandling. Böter är ingen behandling – de fortsätter sitt beteende efteråt.

Döm ut ordentliga straff för kvinnomisshandel och överträdelse av besöksförbud. Lagstiftningen finns där, men den efterlevs inte.

Anf. 32 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Jag är mycket glad att Monica Green väckte den här interpellationen. Även om vi många gånger tidigare har diskuterat frågan går utvecklingen trots allt framåt. Jag hade hoppats när jag såg interpellationen att vi skulle kunna få lite nya infallsvinklar, även om den redogörelse som folkhälsominister Morgan Johansson lade fram är nog så nyttig. Men just där behöver det göras mer. Vad gör man?

Jag har läst studien *Barn som bevittnat våld mot mamma*, som presenterades förra veckan. Den visar en skrämmande bild av den nya kunskapen om hur barnen reagerar, hur de skadas, av att se sin mamma bli slagen. Jag kan verkligen rekommendera denna skrämmande läsning.

Vad detta visar är att det behövs mycket mera stöd för de barn och de kvinnor som utsätts för det här. Där måste vi ta ett betydligt större steg framåt än vad som sägs i det svar vi har fått av socialtjänstministern.

Det är bland annat detta att behandlingen har sin bas i barn- och ungdomspsykiatri. Det är ju så få barn som kommer dit. Barn- och ungdomspsykiatri är underbemannad och underprioriterad, som all annan barnsjukvård. Vad tänker folkhälsoministern göra där för att de barn som är utsatta ska få den vård de behöver? Och de barn som ännu inte har kommit så långt men som behöver annan form av stöd via barn- och ungdomspsykiatri: Vad tänker man göra där?

Hur ser uppföljningen av de lagändringar som man har gjort ut? Hur är det tänkt? Vi hörde bara häromdagen om det utökade besöksförbudet, som med buller och bång genomfördes förra året men som inte används. Vad tänker folkhälsoministern och regeringen göra åt det?

Då är jag inne på detta med barnens rätt till rättstrygghet. Barnen har, precis som vuxna, rätt till rättstrygghet. Flera har varit inne på denna fråga, som är så viktig.

Då tänker jag först och främst på det långvariga arbete som har bedrivits i Malmö och Uppsala och som nu också har kommit till Stockholm och även till Östergötland när det gäller familjevåldsenheter.

År 2001 kom Rikspolisstyrelsen med en rapport där man rekommenderade myndigheterna att införa det här. Man kan inte beordra; man kan rekommendera. Jag drar en parallell till miljörotlarna. Regeringen satte ned foten och sade: Till varje polismyndighet ska det finnas en miljörotel. Och inom ett år fanns det det. Varför kan inte regeringen sätta ned foten på samma sätt när det gäller familjevåldsenheter?

Jag kan informera folkhälsoministern om att riksåklagaren – det sade han när han var i justitieutskottet senast i våras – hade sett att det var bedrövliga uppläringsciffror för utredningar när det gäller barn förutom i några områden, och det var inom de myndigheter där man har familjevåldsenheter. Bara det är ett stort bevis på att familjevåldsenheter behövs inom alla polismyndigheter i det här landet. Tänker folkhälsoministern se till att sätta ned foten när det gäller denna fråga?

Anf. 33 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag tycker att det är en väldigt bra interpellation som Monica Green har skrivit, och jag vill också varmt instämma i att vi behöver göra mycket mer för de barn som lever i våldsamma familjer. Det är en bortglömd grupp i dag, och det är många gånger en tyst grupp. Vi politiker eller beslutsfattare på olika nivåer kan göra mycket, men det krävs faktiskt också, tycker jag, mycket mer civilkurage i samhället, att vi tillsammans agerar när vi blir medvetna om att barn far illa.

Om vi inte agerar och tar barnens parti då sviker vi barnen. Därmed ger vi också väldigt negativa signaler till barnen, och det kan medföra att de tappar tilliten till oss vuxna. Jag tycker faktiskt att man borde kräva att det finns handlingsplaner i alla kommuner när det gäller hur man ska ta sig an de kvinnor och de barn som utsätts för våld. Detta har i väldigt många år vilat på mycket ideellt arbete. De gör ett fantastiskt jobb, alla kvinnojourer och alla kvinnohus som finns runt om i landet, men många gånger lever de på nåder med småsmulor från kommunerna. Jag tycker att det är dags att kommunerna tar ett större ansvar och att vi också härifrån riksdagen uttalar det, att man ser över hur det fungerar i dag.

Jag vet att väldigt många kvinnohus i dag är överbelastade av andra grupper av kvinnor, ensamstående unga flickor. Vi kan inte ha det så att en grupp tar upp det lilla antal lägenheter som finns. Vi i samhället måste kunna ta hand om alla som far illa. Då inkluderar det också kvinnor med barn som tillfälligt behöver en ny bostad.

Vi ser i samhället att många barn far illa. Vi ser det genom att det finns fler stökiga barn i skolan. Samtidigt saknas det resurser för att man ska kunna ta hand om de här barnen. De har många gånger behov av att få prata med någon, men de har också behov av hjälp för att klara skolan.

Vi ser det också genom att alltfler barn behöver psykiatrisk hjälp. Köerna till psykvården ökar. Jag tycker att det är fruktansvärt att ett barn och även en vuxen som mår psykiskt dåligt får följande svar: Du kan inte få någon hjälp nu, utan du får vänta för det är så många andra före dig. Det är helt oacceptabelt, så vi har en jättestor uppgift.

Man kan nästan dagligen i varenda tidning se en hel del artiklar där det talas om den här gruppen, en bortglömd grupp barn. Det är just barnen som lever i familjer där våldet finns. Här måste vi verkligen ta krafttag tillsammans för att de här barnen ska få förtroende för oss som finns i olika beslutsorganisationer. Nu känns det många gånger som att vi utelämnar dem därför att det är väldigt mycket prat, men vi förmår inte att komma åt kärnan i de här problemen. Det är till en viss del en resursfråga – det är helt klart – både inom skolan och inom sjukvården, men jag tycker också att det handlar om människor i omgivningen. Jag vill därför uttrycka att vi alla måste ha mer civilkurage så att vi kan ingripa och stötta och hjälpa de här barnen så att de får en bra start i livet.

Anf. 34 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Att det är så många som går upp och deltar i debatten visar vilken vikt riksdagen lägger vid de här frågorna. Från regeringshåll håller vi absolut med om betydelsen av dessa frågor. Vi tycker att det här är en av de allra viktigaste frågor som vi har att arbeta med. Jag tycker att det har gått igenom i mitt interpellationssvar. De åtgärder som vi nu vidtar pekar på det.

Det är klart att man alltid kan säga: Det är bra det ni gör, men ni måste göra ytterligare saker och ännu mer. Jag betraktar det egentligen inte som någon kritik utan snarare som ett stöd för att man ska fortsätta att driva det här målmedvetet.

Man ska också komma ihåg att det faktiskt finns en del ideologiska konflikter som ligger i botten. En är att vi från socialdemokratiskt håll ofta säger att vi ser familjen som den viktigaste brottsförebyggande resursen, men så säger vi en sak till, nämligen att ibland kan familjen vara en del av problemet och inte en del av lösningen. Då måste man från statens och kommunens sida vara beredd att gå in och reglera och hantera det här. Man måste gå in när det gäller de övergrepp som sker i familjerna.

I den svenska debatten har det här varit mycket mindre laddat än i många andra nationers debatter därför att vi ändå har haft den här grundläggande välfärdsstatssynen. Då säger vi att när familjen är svag måste samhället vara starkt. Det krävs då en välfärdsstat, och det krävs mycket pengar till socialpolitik. Det krävs också väldigt mycket pengar för att man ska kunna bygga ut psykiatrin eller ha en stark socialtjänst som kan fånga upp de här barnen.

Här finns det ibland också en ideologisk konflikt när olika partier diskuterar. Från socialdemokratiskt håll är vi beredda att ta ut de skatter som behövs för att kunna finansiera en välfärdsstat, för att kunna satsa på socialpolitiken, socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatrin och allt det andra som ni tar upp. Jag tror att det är rätt viktigt att ha det i minnet.

En annan del som också är en ideologisk fråga gäller hur man ser på barn. Jag tänker på en av de viktigaste sakerna vi har gjort, tror jag, under de 30 år som har gått sedan vi skapade aga-lagen en gång på 70-talet.

Den var ju banbrytande på det sättet att vi sade att barn är egna individer med ett eget värde och inte något slags bihang till familjen och till föräldrarna. De är egna individer. De har egna rättigheter. Det markerade vi som enda land vid det tillfället, på 70-talet, väldigt tydligt med aga-lagen. Vi är fortfarande ganska ensamma i världen, ska jag säga, om att inte acceptera att föräldrarna slår sina barn.

Sverige har alltså varit banbrytande när det gäller våld mot barn, men Sverige har också varit banbrytande när det gäller det som framför allt tas upp i den här interpellationen, våld mot kvinnor. Det som var banbrytande i den meningen var just kvinnofridspropositionen när den kom i slutet av 90-talet. Den innebar att vi skapade nya instrument i rättsväsendet, nya brottsrubriceringar, men kvinnofridslagen innebar också att vi lade ut en lång rad uppdrag till olika statliga myndigheter, bland annat polisen, för att de skulle bli bättre på att jobba i de här situationerna. Det gjorde vi, och efter det, precis som någon också var inne på, ser vi hur de här uppdragen har följts upp och vad de har inneburit. Vi har en utredare som lämnar ett betänkande till regeringen i slutet av den här sommaren. Man ska se: Hur gick det med de där uppdragen egentligen? Vad är det mer vi behöver göra?

Utöver det har det också hunnit hända en hel del på mitt område. Vi har propositionen om utsatta barn. Där skärpte vi straffen förra året för våldsverkaren när det gäller barnmisshandel men också när man slår sin partner inför barnet. Vi har anmälningsplikten, dödsfallsutredningar och mycket annat som jag tar upp i interpellationssvaret, så det händer saker. Jag tror att vi arbetar i samma riktning, men vi kan vara ense om att saker och ting kanske inte går tillräckligt snabbt. Men vi behöver hela tiden stödet från riksdagen, och vi känner att vi måste fortsätta att utveckla detta arbete.

Anf. 35 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Visst, jag delar uppfattningen att Sverige gör oerhört mycket och har gått i bräsch med bland annat lagen om förbud mot aga för 30 år sedan. Den fick mycket internationell uppmärksamhet och var inte accepterad i Sverige i början. Men samhället stod på sig, och det är jättebra.

Sverige kan nog med sin kunskap, eftersom vi har gått i bräsch med många av de här sakerna, både vad gäller kvinnofridsbrott och våld mot barn, vara ett gott exempel för andra länder inom till exempel EU. Vi kan använda oss av den kunskapen.

Det är också, precis som Morgan Johansson säger, inte alltid så att familjen är den bästa tryggheten. Det kan vara tryggt och bra med familjen, absolut. Men det kan också vara motsatsen. Det gäller att vi andra i samhället ställer upp för de barn som inte vågar visa att det inte står rätt till hemma. Man kanske inte vågar ta hem kompisar, och man mår dåligt när man måste skydda sin mamma på olika sätt, som att vara en mänsklig sköld genom att krypa upp i knäet på henne så att hon inte ska bli slagen.

Barn kan också bli slagna eller psykiskt drabbade på det sättet. Det finns alldeles för många barn som mår dåligt – trots att Sverige har gått i bräsch, som vi också ska fortsätta att göra. Jag kan ta ett exempel. Jag sitter ju i trafikutskottet och är trafikpolitiker i vanliga fall. Där pratar vi väldigt mycket om nollvisionen. Vi pratar om trafiksäkerhet. Vi ska

bygga vägarna på ett bra sätt. Vi satsar oerhört stora pengar på att det ska vara trafiksäkert och på att man inte ska bli drabbad och dödad eller svårt skadad även om man gör ett misstag. Vi borde ha samma tanke när det gäller detta.

Min fråga kvarstår också när det gäller barns maktlöshet. Finns det någonting hos regeringen som tyder på att ni till exempel ska ta barnens maktlöshet på allvar och kanske fundera på att ha en barnmaktsutredning?

Anf. 36 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag tittar på svaret från ministern, och här finns ju många fina, positiva ord. Bland annat talas det om samråd och samverkan. Inte minst gäller det regeringsuppdraget att ta fram en övergripande strategi för samråd och samverkan när det gäller barn som får illa eller riskerar att fara illa. Samråd ska ske med berörda myndigheter och barnorganisationer. Då undrar jag om domstolsväsendet är inbegripet i detta samråd.

Jag tror att det där finns en problembild. Jag vill citera Lena Feuk, en advokat som ofta tar sig an fall som gäller våld mot kvinnor. Hon säger så här: "När det gäller utsatta barn behöver vi mycket kunniga personer. Domarna har inte en susning om problematiken kring utsatta kvinnor och barn, för det ingår inte i utbildningen och de vill inte lära sig det heller, eftersom de anser att de blir partiska. --- Tyvärr är det väldigt framgångsrikt att föra fram anklagelser om att kvinnan ljuger och vill hämnas." Då är alltså min fråga: Ingår domstolsväsendet i detta samråd?

Anf. 37 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! Folkhälsoministern tog upp de ideologiska skälen, och som folkpartist måste jag då säga att individens rätt till frihet alltid är övergripande. Men våld i hemmet kan aldrig anses vara privat. Det är ett typiskt exempel på när det privata verkligen är offentligt.

Folkhälsoministern pekar sedan på nästa ideologiska fråga, att vi talar om skatter och om en välfärd som är finansierad med gemensamma medel. Amnesty har bland annat tagit fram att störst missnöje bland kvinnor som utsätts för våld i en relation fanns bland dem som sökt hjälp hos socialtjänsten eller socialjouren. Detta är också något som jag har fått höra ett antal gånger när jag har varit ute på min turné.

Dessvärre är det så att många våldsutsatta kvinnor faktiskt lever i kommuner som blundar för problemen. Man förstår sig inte på det här. Det är så hemskt. Man vill inte ta itu med det. Kommunpolitiker och regionalpolitiker anser helt enkelt att frågan faller utanför deras ansvarsområde. Därför är det fortfarande de ideella kvinnoorganisationerna som fortfarande är de enskilt viktigaste aktörerna för att ge hjälp och stöd – trots att det är kommunerna och socialtjänsten som har huvudansvaret. Det är vi ju överens om.

Kvinnovåldskommissionen lyfte i sitt slutbetänkande fram att frågan helt enkelt verkar ha väldigt låg prioritet, att man har bristande kunskap, precis som jag sade, och att problemet inte har uppmärksamats tillräckligt på kommunal nivå. Därför föreslog man att socialtjänstens ansvar skulle preciseras i socialtjänstlagen samt att särskilda handlingsplaner

skulle utarbetas inom socialtjänsten. Men regeringen ansåg att det var en fråga som kommunerna själva skulle ta ställning till.

Det kommunala självstyret och kommunernas frihet att organisera sin egen verksamhet värnades alltså. Det tycker jag är mycket märkligt, för annars haglar minsann pekinnarna tätt över kommunerna. Men detta gäller uppenbarligen inte barns och kvinnors rätt till liv och frihet. Detta har ingenting med ideologiska diskussioner om skattemedel att göra, utan detta är en vilja. Jag undrar hur folkhälsoministern ställer sig till detta.

Anf. 38 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Ja, det behöver göras mer. Och vi ska i Sverige ligga i framkant och driva den här frågan fortsättningsvis också. Som Tina Acke-toft var inne på kan man börja diskutera ideologi och inte vilja svara på frågor utan vilja ha politisk polemik. Det är ett sätt att ta sig an den här frågan. Ett annat sätt är att försöka komma till gemensamma lösningar, bra svar och bra stöd i fråga om ett svårt problem.

Det är ju så när det gäller kvinnojourerna att den här studien kommer med ett antal förslag som jag tycker att socialtjänstministern ska ta med sig i sitt fortsatta arbete när det gäller vad som behövs inom barn- och ungdomspsykiatri.

Nästa vecka tror jag att socialtjänstministern också ska vara med på ett seminarium på Alla kvinnors hus om våld mot kvinnor och barn och hur man ska kunna gå vidare i frågan, så jag hoppas att vi får tillfälle att återkomma till detta. Låt mig bara ta upp en sak som gäller socialtjänsten och deras insatser. Tidigare fanns det ju inskrivet i barnavårdslagen flera verktyg för socialtjänsten i stället för omhändertagande. I dag har man inte de möjligheterna. Skulle socialtjänstministern vara beredd att återinföra de verktyg som man hade i den gamla barnavårdslagen? Den hade ju hela skalan från att inte göra något till att tvångsomhändertaga barn. Man behöver flera verktyg för socialtjänsten. Det skulle vara ett steg på vägen.

Anf. 39 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! När jag lyssnade på folkhälsoministern och alla andra här märkte jag att visst är vi överens om att vi behöver ta krafttag för att stärka barnens ställning, ställningen för de barn som lever med våldet runtomkring oss. Det är bra att vi har en samsyn. Däremot verkar det som att tidsplanen spretar betänkligt när det gäller vad det är som vi vill göra och när det ska ske.

Jag tycker att barnen kommer i kläm på många olika sätt i dag. Jag tänker framför allt på föräldrabalken när det gäller vårdnad och umgänge. Vi har otaliga exempel där det är föräldrarnas rätt som många gånger går före barnets. Det finns barn som protesterar och är rädda för att de har sett sin pappa slå mamma, och när föräldrarna har separerat har barnen i en del fall inte velat träffa pappan. Trots detta finns det vissa fall där man till och med åttalar och ålägger kvinnan vite när hon inte kan skicka barnet till pappan mot barnets vilja.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att jag tycker att det är befogat att ställa sig frågan: Hur sköter länsstyrelsen tillsynen av våldet mot kvinnorna? Hur betar sig kommunerna? Vad har de för kunskaper och vad vidtar de för åtgärder mot det här våldet, brotten mot kvinnor och barn? Jag skulle gärna vilja att folkhälsoministern gjorde en offentlig redogö-

Anf. 40 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Först vill jag ge en kommentar till Monica Greens förslag om barnmaktsutredning. Det tar jag gärna med mig tillbaka. Jag tycker att det verkar vara ett bra förslag. Å andra sidan tror jag nog att det är Berit Andnor som har hand om det. Hon har det övergripande barnansvaret. Jag är särskilt ansvarig för frågor som rör utsatta barns situation. Det är klart att vår grundläggande uppfattning är att barn är egna individer som förtjänar att tas på allvar när det gäller att man ska lyssna på dem och också när det gäller att ge dem den makt och det inflytande i samhället som de ska ha. Så här finns det, tror jag, ett spår som man absolut kan gå vidare med.

Hela frågeperspektivet handlar egentligen om huruvida vi gör tillräckligt mycket tillräckligt fort. Jag har i mitt interpellationssvar försökt räkna upp några saker. Jag kan lägga till ytterligare något. Vi lade fram propositionen om utsatta barn, som riksdagen röstade igenom, förra året. Där skärpte ni ju straffen för dem som begår de här övergreppen. Ni tog också in i sammanhanget situationen där mannen slår kvinnan inför barnen. Den omfattas nu också av den straffskärpningsgrunden. Justitiedepartementet ser också över möjligheten att ge brottsskadeersättning till barnen i de här situationerna.

Vi ser över hela den sociala barn- och ungdomsvården. Många av er har varit inne på det som handlar om familjehemsplaceringarna och hur de fungerar, om socialtjänsten ingriper i tid och om man vidtar rätt åtgärder. Därför tillsatte vi förra året en parlamentarisk kommitté som gör just en sådan översyn. Där finns för övrigt det som Cecilia Magnusson också tar upp, nämligen det som man ofta betraktar som mellantvånget, alltså att det finns någon form av åtgärder mellan de strikt frivilliga åtgärderna och tvångsomhändertagandena som man också skulle kunna utveckla. Jag är öppen för sådana förändringar i socialtjänstlagen om nu den parlamentariska kommittén skulle komma fram till det. Jag tycker att det kan ligga mycket i argumentationen att man ibland behöver använda sig av också sådana mellanformer av insatser. Jag ser med spänning fram emot vad den kommittén kommer fram till. För min del är jag öppen för detta.

Många har också tagit upp frågan om kvinnojourer. Vi fördubblar stödet till kvinnojourerna från och med innevarande år. Vi lägger ut, tror jag, 8 miljoner kronor ytterligare. Jag är väldigt angelägen om att se till att kvinnojourerna kan få bättre förhållanden där de arbetar. Jag är också angelägen om att se till att de utöver de statliga insatser som görs också kan få kommunalt stöd.

Här finns hela tiden också den här spännvidden kring den tredje ideologiska frågan som vi talar om egentligen, nämligen förhållandet mellan staten och kommunerna. Jag är ju statssocialist i den meningen att jag inte ryggar för att låta staten bestämma mer över vad kommunerna ska och bör syssla med. Det gläder mig att de strömningarna tydligen också finns från folkpartistiskt håll, alltså en strävan mot att staten i så fall är beredd att strama upp vad kommunerna ska göra lite ytterligare. Det

Svar på
interpellationer

ryggar jag inte för. Men här finns ju också hela tiden spänningen mellan det kommunala självstyret och statens möjlighet att ingripa.

Vi gör dessutom mycket annat. Vi reformerar i fråga om sexualbrotten, där vi också stramar upp lagstiftningen kring sexuella övergrepp mot barn. Det kommer en proposition om det från Justitiedepartementets sida. Slutligen ser vi över vårdnadslagstiftningen, som vi också har talat om tidigare, för att bland annat få ihop den problematik som många av er har lyft fram i debatten.

Anf. 41 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Då vill jag tacka för den redogörelse som vi har fått från regeringen. Jag är glad för att det var många partier som deltog i debatten. Det märks att det här är en oerhört viktig fråga som vi måste fortsätta gå i bränschen för från Sverige. Det behövs fler vuxna i skolan, vilket ju faktiskt aviserades i vårbudgeten. Det behövs satsning på kvinnojourerna. Det behövs mer pengar till socialtjänsten. Vi har gått i bränschen genom att vi för 30 år sedan antog den här lagen om att man inte får aga sina barn. Vi ska fortsätta gå i bränschen. Vi kan göra mycket mer som samhällsmedborgare och i ideella organisationer. Vi måste hela tiden visa att vi från samhällets sida absolut inte accepterar att barn eller kvinnor blir utsatta för våld av män.

Anf. 42 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill till sist bara alldeles kort tacka för möjligheten att föra den här diskussionen. Jag noterar också att det som brukligt är finns ett väldigt starkt intresse från riksdagens sida för de här frågorna. Det ser jag som ett väldigt gott stöd, får man säga, för att kunna fortsätta driva de här frågorna. Jag tror inte att vi i grund och botten är så oense om vad som ska göras. Däremot är vi ofta, från alla håll, väldigt frustrerade över att saker och ting inte sker snabbt nog, i tillräcklig takt. Ibland önskar vi också att ännu mer kunde göras. Det är bra att vi har fått föra den här diskussionen i dag, tycker jag. Tack för den möjligheten!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott: 2003/04:FPM93 Safer Internet Plus *KOM(2004)91* till trafikutskottet

9 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 26 mars inkommit.

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU15
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU30

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Framställning
2003/04:RRS6 Riksrevisionens styrelses framställning angående kommittéväsendet

Redogörelse
2003/04:RRS8 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående den statliga garantimodellen

Konstitutionsutskottets betänkanden
2003/04:KU13 Val och regeringsbildning
2003/04:KU12 Fri- och rättighetskyddsfrågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2003/04:MJU15 Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn

Utrikesutskottets betänkande
2003/04:UU12 Internationella miljöfrågor

Justitieutskottets betänkanden
2003/04:JuU23 Prövningstillstånd för riksåklagaren
2003/04:JuU25 Säkerhetsprövning av offentliga ombud

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 26 april

2003/04:449 av *Kalle Larsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Demokratiprocessen i Nepal

2003/04:450 av *Per Landgren* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Genpatent

2003/04:451 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Framtidstro för landets fångar

den 27 april

2003/04:452 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Förhållandena för häktade personer i Sverige

2003/04:453 av *Tina Ackeoft* (fp) till statsrådet Hans Karlsson

Könsuppdelningen på arbetsmarknaden

2003/04:454 av *Peter Pedersen* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky

Regler vid nedläggning av företag eller företagsenhet

2003/04:455 av *Mikael Oscarsson* (kd) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Heby kommuns länsbyte

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 april

2003/04:1117 av *Anita Johansson* (s) till miljöminister Lena Sommestad
PSSA-klassificering av Östersjön

2003/04:1118 av *Lars Wegendal* (s) till miljöminister Lena Sommestad

Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde

2003/04:1119 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister
Leif Pagrotsky

Sveriges krav på lastbilshytter och EU

2003/04:1120 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Lena Hallengren

Öppna förskolor

den 27 april

2003/04:1121 av *Mikael Oscarsson* (kd) till justitieminister Thomas
Bodström

Tingsrätter i Uppsala län

2003/04:1122 av *Christer Nylander* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Utländska direktinvesteringar i Sverige

2003/04:1123 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Hans Karlsson

Sysselsättningen bland unga kvinnor

2003/04:1124 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg

Kritiken från Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter

2003/04:1125 av *Lars Wegendal* (s) till utbildningsminister Thomas

Östros

Ökad trygghet för elever i skolor med alternativ drift

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

14 § Kammaren åtskildes kl. 16.07.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 2003/04:390 om civilekonomexamen	2
Anf. 1 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	2
Anf. 2 ULF NILSSON (fp)	3
Anf. 3 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	4
Anf. 4 ULF NILSSON (fp)	5
4 § Svar på interpellation 2003/04:417 om Sveriges roll i det arktiska universitetet.....	6
Anf. 5 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	6
Anf. 6 RUNAR PATRIKSSON (fp)	7
Anf. 7 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	8
Anf. 8 RUNAR PATRIKSSON (fp)	9
Anf. 9 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	10
Anf. 10 RUNAR PATRIKSSON (fp)	10
5 § Svar på interpellation 2003/04:418 om Abisko naturvetenskapliga forskningsstation	11
Anf. 11 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	11
Anf. 12 RUNAR PATRIKSSON (fp)	11
Anf. 13 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	12
Anf. 14 RUNAR PATRIKSSON (fp)	13
Anf. 15 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	13
Anf. 16 RUNAR PATRIKSSON (fp)	14
6 § Svar på interpellation 2003/04:420 om arbetsskadade som bor i Sverige och arbetar i annat nordiskt land	15
Anf. 17 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	15
Anf. 18 RUNAR PATRIKSSON (fp)	16
Anf. 19 VIVIANN GERDIN (c).....	17
Anf. 20 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	18
Anf. 21 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	18
Anf. 22 RUNAR PATRIKSSON (fp)	19
Anf. 23 VIVIANN GERDIN (c).....	20
Anf. 24 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	21
Anf. 25 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	21
Anf. 26 RUNAR PATRIKSSON (fp)	22
Anf. 27 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	23
7 § Svar på interpellation 2003/04:426 om våld mot kvinnor som drabbar barnen	23
Anf. 28 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	23
Anf. 29 MONICA GREEN (s)	24
Anf. 30 LARS-IVAR ERICSON (c).....	25
Anf. 31 TINA ACKETOFT (fp)	26
Anf. 32 CECILIA MAGNUSSON (m).....	27
Anf. 33 VIVIANN GERDIN (c).....	28

Anf. 34	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	29
Anf. 35	MONICA GREEN (s)	30
Anf. 36	LARS-IVAR ERICSON (c)	31
Anf. 37	TINA ACKETOFT (fp)	31
Anf. 38	CECILIA MAGNUSSON (m)	32
Anf. 39	VIVIANN GERDIN (c)	32
Anf. 40	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	33
Anf. 41	MONICA GREEN (s)	34
Anf. 42	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	34
8 §	Anmälan om inkomsten faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	34
9 §	Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträde	34
10 §	Förnyad bordläggning	35
11 §	Bordläggning	35
12 §	Anmälan om interpellationer	35
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	36
14 §	Kammaren åtskildes kl. 16.07	37

